Het Amsterdamse Bos

Bosplan 2020 – 2030

Stadsbos van de Toekomst

Onderweg naar 100-jaar Amsterdamse Bos

Ambitiedocument met uitvoeringsagenda

Conceptversie: 8 november 2019

Inhoud

Samenvatting **4**

Voorwoord **6**
0.1 Inleiding 7
0.2 Aanleiding 8
0.3 Werkwijze 9
0.4 Leeswijzer 10

1 Wie we zijn **11**
1.1 Het Bos in vogelvlucht 11
1.2 Boswachterij 11
1.3 Missie 2020-2030 11
1.4 Kernboodschap 11
1.5 Kernwaarden 12
1.6 Onze bezoekers 12

2 Ambities **15**
2.1 Beschermen 15
2.1.1 We brengen het beheer en onderhoud duurzaam op orde 16
2.1.2 We spelen in op klimaatveranderingen. 17
2.1.3 We versterken het oorspronkelijk ontwerp. 18
2.1.4 We behouden de natuurwaarden en verrijken waar dat kan 18
2.2 Bereikbaar 20
2.2.1 Snel náár het Bos en langzaam ín het Bos 21
2.2.2 We verbeteren de entrees. 22
2.2.3 We maken het padennetwerk functioneler. 22
2.3 Benutten 22
2.3.1 We bieden ruimte voor nieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling 23
2.3.2 We maken een gevarieerd (natuur) educatief programma. 25
2.3.3 We sluiten aan bij stedelijke programma's breedtesport 26
2.3.4 We zetten in op meer vrijwilligers en bijzondere doelgroepen. 27
2.4 Bekend 27
2.4.1 We versterken de identiteit van het Bos 28
2.4.2 We zijn zichtbaar en aanspreekbaar 28
2.4.3 We maken de diversiteit van het Bos beter zichtbaar 29
2.4.4 We vergroten de Internationale bekendheid van het Bos. 29

3 Kaders **31**
3.1 Gebiedszonering als basis voor toetsing 32
3.2 Toetsingskaders 34
3.3 Spelregels voor gebruik 37

4 Uitvoeringsagenda 2020-2024 ..... **39**
4.1 Beschermen 39
4.2 Benutten 41
4.3 Bereikbaar 44
4.4 Bekend 45

5 Financiën 46
5.1 Structureel 46
5.2 Incidenteel 48
5.3 Financieringsbronnen 48

Bijlagen 50

Onderweg naar 100-jaar Amsterdamse Bos
Stadsbos van de Toekomst

Hoofddoelstelling
Het realiseren van een toekomstbestendige balans tussen natuur en vrijetijdsbesteding mét ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Hoofdthema's	Beschermen	Bereikbaar	Benutten	Bekend
Uitgangspunten	• De buitengrenzen van het Bos blijven bestaan en het Bos moet vooral Bos blijven. • Het Bos is schoon, heel en veilig. • Het Bos wordt beschermd tegen de gevolgen van klimaatverandering. • Het landschappelijke en cultuurhistorische ontwerp is de basis. • De natuurwaarden blijven minimaal gelijk.	• Het Bos is voor iedereen goed bereikbaar met meer ruimte voor voetgangers en fietsers. • Iedereen moet zich veilig kunnen verplaatsen in het Bos.	• Het Bos is voor iedereen gratis toegankelijk; voor specifieke voorzieningen wordt betaald. • Het aanbod van voorzieningen en activiteiten kent een grote diversiteit en sluit aan bij de behoefte van de bezoekers. • Het Bos is dé plek om te leren over de natuur, het grootste biologielokaal van de stad. • Het Bos is dé plek voor sport en beweging in de openbare ruimte. • Het Bos blijft een erkend leer-werkbedrijf en we blijven verschillende doelgroepen zoals vrijwilligerswerk faciliteren.	• De veelzijdigheid van het Bos is goed bekend in Amsterdam, Amstelveen en regio.
Ambities	• We brengen het beheer duurzaam op orde. • We spelen in op klimaatverandering. • We versterken het oorspronkelijke ontwerp. • We behouden de natuurwaarden en verrijken waar het kan.	• Snel naár het Bos en langzaam in het Bos. • We verbeteren de entrees. • We maken het padennetwerk functioneler.	• We bieden ruimte voor nieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling. • We maken een gevarieerd (natuur) educatief programma. • We sluiten aan bij stedelijke programma's breedtesport. • We zetten in op meer vrijwilligers en bijzondere doelgroepen.	• We maken de diversiteit van het Bos beter zichtbaar. • We versterken de identiteit van het Bos. • We zijn zichtbaar en aanspreekbaar. • We vergroten de internationale bekendheid van het Bos.

Resultaat
* Toekomstbeeld uitgewerkt in ambities.
* Een zoneringskaart als basis voor de toetsingskaders.
* Uitvoeringsagenda 2020-2024.

Het Amsterdamse Bos is een uniek groengebied met volop sport- en recreatiemogelijkheden. Bezoekers geven het steevast een zeer hoge waardering. Het Amsterdamse Bos kent ook hoge natuurwaarden. Het groen en het water van het Bos biedt ruimte aan een rijke variatie aan flora en fauna. Door klimaatverandering en toenemende verstedelijking zijn wij genoodzaakt slim in te spelen op de groeiende behoefte aan recreatie en de toenemende druk op de natuur van het Bos. Met dit Bosplan bereiden we ons voor op de toekomst.

Ons hoofddoel is het realiseren van een toekomstbestendige balans tussen natuur en vrijetijdsbesteding mét ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Deze hoofddoelstelling is ook leiden bij het formuleren van onze uitgangspunten en ambities. Onze ambities hebben we onderverdeeld in vier thema's:

1. Beschermen: hierin beschrijven wij hoe wij de waarde van Bos voor de stedelijke omgeving willen behouden. Dit doen wij door toe te werken naar een situatie waarin achterstallig onderhoud verleden tijd is. Ook wordt ingezet op verrijking van natuurwaarden. Daarnaast wordt beschreven dat duurzaamheidsmaatregelen bijdragen aan de klimaatdoelstellingen van de stad. Het landschappelijke en cultuurhistorische ontwerp is voor al deze ontwikkelingen het vertrekpunt.

Commented [5.1,2,e **]:** Behouden en verhogen van natuurwaarden is completer.

2. Bereikbaar: hierin benadrukken wij het belang van bereikbaarheid en toegankelijkheid van het Bos. Bezoekers stimuleren wij met het OV of op de fiets te komen. De auto wordt ontmoedigd, onder andere door de haalbaarheid voor verder invoeren van betaald parkeren te onderzoeken. De entreegebieden van het Bos worden verbeterd en wij zorgen ervoor dat de paden en wegen in het Bos functioneel en toegankelijk zijn.

3. Benutten: ambities en uitgangspunten, gericht op het aansluiten van voorzieningen en activiteiten op behoeften van de bezoekers, worden beschreven. Wij gaan de ondernemers in het Bos activeren en faciliteren (door samenwerking, kennisdeling en eenduidigheid te organiseren). Voor de nieuwe ontwikkellocaties schetsen wij een kader waardoor de ontwikkeling naadloos aan kan sluiten op de moderne behoeften van de bezoeker. Daarnaast gaan wij ons als Bos verder ontwikkelen als groen decor voor (natuur)educatie en sportactiviteiten in de openbare ruimte. Bovendien willen wij de positie van het Bos als kunst- en cultuurbestemming verder uitbouwen, zowel op het Cultuureiland als in de openbare ruimte van het Bos.

4. Bekend: wij maken werk van het benadrukken van de veelzijdigheid van het Bos. Op die manier spelen wij in op de veranderende behoefte van de bezoeker en wordt een bijdrage geleverd aan de spreiding van de drukte ~~van~~ in het Bos. Dit doen wij onder andere door onze identiteit te versterken en uit te dragen.

Ons hoofddoel en onze ambities vormen de strategische basis voor de uitvoeringsagenda 2020-2024: de concrete projecten en activiteiten waarbij wij onze ambities realiseren. De uitdagingen waar het Bos voor staat, gaan we uiteraard aan in nauwe samenwerking met onze partners en deelname van het publiek.

Voorwoord

Voor u ligt het Bosplan 2020-2030: Stadsbos van de Toekomst.

Het Amsterdamse Bos is een uniek stadsbos, dat door haar historie, karakter, omvang en ligging een speciale plek inneemt in het groenlandschap in en rond Amsterdam. Het 1000 hectare grote bos biedt sport en recreatiemogelijkheden aan ruim 6 miljoen bezoekers per jaar. Daarmee is het Bos is één van de meestbezochte groengebieden van Nederland. We zijn er trots op dat de bezoekers het Bos gemiddeld met een rapportcijfer van een ruime 8 waarderen en dat we alweer voor het zesde jaar op rij door het internationaal georiënteerde reisplatform TripAdvisor het Certificaat van Uitmuntendheid hebben toegewezen gekregen.

Het Amsterdamse Bos is een belangrijke schakel in het Natuurnetwerk Nederland. Het groen en water zijn de habitat van een rijke flora en fauna. Het Bos verbindt ecologische leefgebieden in Noord-Holland. Het gaat goed met de natuurwaarden en biodiversiteit in het Bos en in samenwerking met diverse partners als de Provincie Noord-Holland en de waterschappen geven we extra aandacht aan het verder ~~verbeteren~~ verhogen van de natuurwaarden en biodiversiteit.

Commented [5.1,2,e]: Ecologisch waardevolle gebieden. In principe alle leefgebieden zijn nl. ecologisch.

Commented [5.1,2,e]: Dit is niet te onderbouwen. Sommige soorten zijn toegenomen maar andere soorten zijn verdwenen of nemen al jaren af. Het Bos kent specifieke natuurwaarden en de biodiversiteit is in een aantal delen zeer hoog (zie achtergronddocumenten van de natuurwaardenkaart).

Met dit Bosplan plaatsen we het Amsterdamse Bos in de context van de groeiende metropool met haar ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. We sluiten aan op bestaande opgaven zoals de spreiding van bezoekersdrukte over de stad, de kwaliteit van het groen met het oog op klimaatsverandering en biodiversiteit, het belang van goede voorzieningen in het groen voor sporten, bewegen en recreatie en het beter benutten van het groen en de verbindingen en routes tussen het groen. Ook gaan we de veelzijdigheid van het Bos beter op de kaart zetten.

Dit Bosplan is opgesteld in goed overleg tussen de gemeenten Amsterdam en Amstelveen. Het is een co-creatie van bezoekers, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en medeoverheden die wij hebben uitgenodigd, met ons mee te denken hoe we het Amsterdamse Bos het 'Stadsbos van de Toekomst' kunnen maken. Wij zijn iedereen die hieraan heeft bijgedragen zeer dankbaar. Aan ons nu de uitdaging onze ambities waar te maken.

Wethouder Laurens Ivens
Gemeente Amsterdam

Wethouder Floor Gordon
Gemeente Amstelveen

0.1 Inleiding

Het Bos rendeert vanaf het moment dat in 1934 de eerste spades de grond in gingen. Het Amsterdamse Bos is nog steeds hét toonaangevende natuur- en recreatiegebied van de metropool Amsterdam. Het Bos biedt een bijzondere en afwisselende rijkdom in flora en fauna, dat zowel doel als decor is voor vrijetijdsactiviteiten van de moderne stedeling. Het Bos is gastheer voor sport, evenementen, initiatieven en activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van de metropool en haar inwoners. Bovenal draagt het Bos als groene oase, met zuurstof en ruimte, bij aan de leefbaarheid in de steeds drukker wordende metropool Amsterdam. De 200.000 bomen in het Bos zijn de groene longen van de stad: ze vangen 530 ton CO_2 per dag op.

Commented [5.1,2,e]: Misschien is het goed om hier een bron te vermelden.

We zien het gebruik van het Bos toenemen. Gelukkig is het Amsterdamse Bos heel groot. Ter vergelijking: het Amsterdamse Bos is, met haar ruim 1000 hectare, 24 keer het Vondelpark. Daarmee biedt het Bos ruimte aan vele vormen van sport, recreatie en vrijetijdsbesteding. Recreatie is sinds de aanleg van het Bos niet alleen meer divers geworden, ook de aard van het recreëren is veranderd. Anno 2019 is recreatie veel meer verweven in het leven van alledag. Naast een middag in de natuur of een het uurtje in het park, worden ook aan het rondje in de lunchpauze, de fietstocht naar het werk, en zelfs aan de businessmeeting elementen van ontspanning toegevoegd. Het aantal vrijetijdsactiviteiten met een maatschappelijk doel en karakter neemt explosief toe: activiteiten om kinderen meer te laten bewegen, fundraising voor goede doelen, activiteiten in het kader van de dagbesteding van ouderen, en ga zo maar door.
Daarmee is recreatie een integraal onderdeel van de stad en het stedelijk leven. En onderhand groeit de stad zelf ook. Het leven in een stedelijke omgeving is weer aantrekkelijk, de stad is de motor van de op kennis en nabijheid gebaseerde economie. Het stedelijk toerisme neemt een enorme vlucht en de metropoolregio Amsterdam zelf groeit de komende decennia met circa 250.000 extra woningen, waarvan ook een groot deel in Amsterdam (50.000) en direct omliggende gemeenten. Als gevolg van de toenemende drukte in de stad wordt juist de behoefte aan rust en natuurbeleving ook groter.

Het Amsterdamse Bos wordt van buitenplaats steeds meer een centraal stadsbos en de betekenis, zowel maatschappelijk, economisch en als onderdeel van het groen- en natuurnetwerk, zal naar verwachting steeds verder toenemen. De opgave voor dit Bosplan wordt daarmee duidelijk: zowel ruimte voor rust en natuurbeleving blijven bieden en tegelijk het aanbieden van extra faciliteiten voor de toenemende drukte. Dit vraagt om een uitgekiende zonering.

Commented [5.1,2,e]: De opgave gaat verder dan ruimte bieden aan verschillende vormen (soms conflicterende) van recreatief gebruik. Het bieden van ruimte voor beleving heeft niet perse de instandhouding of ontwikkeling van natuurwaarden tot gevolg. Juist het beschermen en weerbaarder maken van natuur is van belang bij toenemend recreatief gebruik. Ik denk dat het goed is om dit aspect niet te vergeten als samenvattend wordt gesproken over 'de opgave'.

Deze verandering brengt zowel opgaven als kansen met zich mee. De opgave zit voornamelijk in een optimaal beheer van het Bos: het duurzaam onderhouden van wegen, bruggen, groen en water om de kwaliteit van het Bos in stand te houden. De kansen vinden we in de waarde van groen als vestigingsfactor, de spreiding van drukte in de stad en het aansluiten bij ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving.

Het plan wordt nadrukkelijk binnen de context van ontwikkeling geplaatst. Dat is van begin af aan ook de opzet en kracht geweest van de ontwerpers van het Amsterdamse Bos; Jakoba Mulder en Cornelis Van Eesteren. Dat Amsterdam een Bos heeft is uniek, waarbij niet moet worden vergeten dat het er is door de mens en dat diezelfde mens ook in de toekomst moet blijven bouwen aan het Bos. Om een 85-jarig Bos mee te laten groeien met haar tijd, moeten de ambities worden aangescherpt.

0.2 Aanleiding

Goede balans vinden tussen verschillende soorten gebruik
De aanleiding voor het opstellen van dit plan is dat de omgeving rondom het Amsterdamse Bos snel verandert. De komende jaren staat het Amsterdamse Bos voor de grote uitdaging om een goede balans te vinden tussen de groene en de maatschappelijke functie, binnen de grenzen van wat ecologisch, maatschappelijk en financieel verantwoord is. Zo zorgen grote (sport) evenementen voor dankbare en tevreden deelnemers en enthousiast publiek, maar geven ze ook (geluids)overlast voor wie geen liefhebber is. Bezoekers die rust zoeken, willen het liefst een bos voor zich alleen. Scholieren die in het bos hun schooldag houden, willen zich kunnen uitleven. Schiphol, dat ongestoorde vliegbewegingen wil kunnen maken, vereist een bos zonder ganzen. De ringslangen willen ongestoord uit hun eieren komen en eekhoorns willen kunnen struinen, maar honden willen loslopen.

Bos wordt centraal stadsbos met groeiend aantal bezoekers
De verwachting is dat het gebruik van het Bos alleen maar verder toeneemt. Dit gaat meer spanningen tussen de verschillende gebruikers opleveren en heeft sturing nodig. De metropool groeit explosief met een sterke toename van dichte bebouwing en inwoners. Zo is de prognose dat het aantal inwoners van Amsterdam van 850.000 in 2018 naar ruim 1 miljoen in 2040 toeneemt, en het aantal huishoudens Amsterdam van 430.000 in 2018 naar ruim 550.000 . De verwachte groei van Amstelveen en Aalsmeer komt daar nog eens bovenop. Het toerisme steeg tot dit jaar in een hoog tempo, maar het groeitempo neemt af. Toerisme in het laagseizoen neemt toe, de gebruikelijke lichte zomerdip wordt minder en de pieken houden langer aan. Dit geldt zowel voor recreatieve als voor het zakelijk toerisme.

In de groeiende metropool wordt het Amsterdamse Bos steeds meer een centraal stadsbos en de betekenis zal naar verwachting steeds meer toenemen. Zowel maatschappelijk, economisch en als onderdeel van het groen- en natuurnetwerk.

Gevolgen klimaatveranderingen
Door de jarenlange toename van uitstootgassen vinden er klimaatveranderingen plaats. Steeds vaker hebben wij te maken met extreme weersituaties als zware regenbuien, hevige stormen of periodes van droogte en hitte. Ook het Amsterdamse Bos heeft hieronder te lijden. Het is aannemelijk dat deze klimaatveranderingen ook gevolgen hebben voor de natuurwaarden en de biodiversiteit in het Bos. Zo kunnen bij langere perioden van droogte ecosystemen in het Bos, die sterk afhankelijk zijn van neerslag, in gevaar komen. Daarnaast zullen warmteminnende diersoorten, zoals de eikenprocessierups, oprukken.

Het Amsterdamse Bos, bestaande uit een aaneenvoeging van slootjes, vijvers, poelen en zelfs een meer, is van een ongekende schoonheid, maar zeer kwetsbaar. De uitdaging is om het watersysteem robuust te houden. Het borgen van de waterkwaliteit wordt een steeds grotere opgave met gevolgen voor recreatie, biodiversiteit en ecologie. Vooral de extremen (lange warme perioden) kunnen voor problemen zorgen zoals (blauw)algen en botulisme.

Er komen verschillende uitdagingen op ons af.
Hoe houden wij recreatie in balans met de natuur- en rustwaarden van het Bos. En hoe zorgen wij ervoor dat de effecten van klimaatveranderingen niet tot problemen leiden voor natuur en recreatie? Met andere woorden: hoe maken en houden we het Amsterdamse Bos klimaatbestendig en watersysteem robuust.

Met dit Bosplan wordt richting voor komend decennium gegeven.

0.3 Werkwijze

Wij realiseren ons maar al te goed dat wij de uitdagingen van het Bos niet alleen aankunnen. Daarom hebben wij gekozen het Bosplan op te stellen in gezamenlijkheid met een groot aantal partners en de bezoekers van het Bos.

Het Amsterdamse Bos is eigendom van de gemeente Amsterdam maar ligt voor het overgrote deel binnen de stadsgrenzen van de gemeente Amstelveen. Daarmee is Amstelveen verantwoordelijk voor de publiekrechtelijke taken in het Bos. Gezien de betrokkenheid van beide gemeenten is dit plan voor het eerst in de geschiedenis in gezamenlijkheid opgesteld.

Voor het opstellen van het plan zijn interviews afgenomen met belanghebbenden, omwonenden, organisatoren van activiteiten en evenementen, ambtenaren van gemeenten en provincie en ondernemers in het Bos. Daarnaast zijn tijdens acht expertsessies een groot aantal in- en externe betrokkenen bij het Bos geconsulteerd en bevraagd.

Ook zijn duizenden mensen uit Amsterdam, Amstelveen en Aalsmeer online benaderd. Meer dan 3000 personen hebben de online enquête ingevuld. Van de respondenten heeft een 50 personen zich opgeven voor drie meedenksessies.
Deze uitgebreide participatie vormt de opmaat naar een structurele vorm van overleg met belanghebbenden bij het Bos. Om de ambities goed te laten aansluiten bij de huidige stand van het Bos zijn dit voorjaar tevens twee onderzoeken verricht:

1. Meting naar bezoek en waardering voor het Amsterdamse Bos onder stadsbewoners, bestaande uit interviews onder inwoners uit Amsterdam en Amstelveen.
2. Een uitsnede Amsterdamse Bos in het Groot Groen Onderzoek Amsterdam. In dit onderzoek zijn specifieke vragen over het Amsterdamse Bos voorgelegd aan Amsterdammers.

0.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 schetst de huidige situatie, de uitdagingen en het toekomstbeeld. Het toekomstbeeld is in hoofdstuk 2 uitgewerkt in ambities voor de vier hoofdthema's *beschermen, benutten, bereikbaar* en *bekend*. In hoofdstuk 3 worden - op basis van de zoneringskaart - de toetsingskaders beschreven. Hoofdstuk 4 bevat de uitwerking van de ambities in de belangrijkste producten en projecten in de periode 2020-2024. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 een overzicht gegeven van de structurele en incidentele financiële middelen van het Amsterdamse Bos.

1 Wie we zijn

1.1 Het Bos in vogelvlucht

Hier Infographic Bos en gebruikers

1.2 Boswachterij

We zijn Boswachterij Amsterdamse Bos. Met alle medewerkers zorgen wij ervoor dat bezoekers het Bos in optima forma kunnen beleven en ervaren. Dit doen wij door zichtbaar aanwezig te zijn in het Bos, als Boswachter, maar ook bijvoorbeeld als medewerker van de Boswinkel. Achter de schermen zorgen wij van de Boswachterij voor excursies, rondvaarten, afhandeling van klachten, educatieve activiteiten, het faciliteren van evenementen, uitvoering van projecten, begeleiding van vrijwilligers en de communicatie over het Bos .

De Boswachters zijn onze gastheren in het Bos. Zij passen hun kennis en kunde van de natuur dagelijks toe ten dienste van mens en dier. Door middel van voorlichting en educatie delen zij hun kennis vervolgens weer met kinderen en volwassenen. Maar daarnaast zijn de Boswachters ook de beschermers van de flora en fauna. Dit doen zij indien nodig met bevoegdheden op het gebied van toezicht en handhaving.

Het Bos is het groengebied in de regio en dat komt voornamelijk doordat we het beheer en onderhoud zorgvuldig en met liefde aanpakken. Van bankjes schilderen tot maaien en van het jaarlijks dunnen van bospercelen tot aan het reinigen van het Bos. ~~Al het~~Veel van het werk in het Bos doen we in eigen beheer en dat blijven we ook zo doen.

Ook staan we als boswachterij met beide benen in de samenleving. We zijn een erkend leer- en werkbedrijf op een ideale prikkelarme locatie om specifieke doelgroepen te laten leren, werken, re-integreren en participeren. We gaan hier nog meer inzet op tonen door nog meer leer-werkplekken, vrijwilligersplaatsen en stages aan te bieden. De vele vrijwilligers zijn cruciaal voor het Bos. Het faciliteren van vrijwilligerswerk blijft geborgd in de organisatie. Alle ambities tezamen vergen ook sterk en aanspreekbaar eigenaarschap voor de 1000 hectare Bos. Dat gaan we bundelen in de nieuwe naam 'Boswachterij Amsterdamse Bos'. Maar we realiseren ons ook dat we als Boswachterij nergens zijn zonder de betrokkenheid van ondernemers, organisaties en bezoekers. We nodigen hen dan ook uit om nog meer verbinding te maken met het Bos in de ontwikkeling en de programmering voor het Bos.

1.3 Missie 2020-2030

Het Amsterdamse Bos levert als uniek stadsbos met een hoge natuurwaarde een belangrijke bijdrage aan een gezond en actief leven. Als gastvrije Boswachterij behartigen we de belangen van planten en dieren en de mensen die er komen en bewaken we de balans tussen natuur en recreatie.

1.4 Kernboodschap

Ruim 200 kilometer fiets-, wandel- en ruiterpaden op 10 minuten buiten de stad. Het Amsterdamse Bos is dé plek waar je komt om een frisse neus te halen. Je te verwonderen over alles wat er in de natuur gebeurt. Rust te vinden. Je zit hier in het groen middenin stedelijk gebied en toch ben je er helemaal uit. Een natuurgebied met de vrijheid om te recreëren, in de natuur of

bij één van de diverse lokale ondernemers en evenementen. Een waardevolle historische plek onderhouden door professionals.

1.5 Kernwaarden

Het Bos is verfrissend, verrassend en veelzijdig. Deze kernwaarden stellen ons in staat om vorm te geven aan onze missie (zie bijlage 1). Zij weerspiegelen ook de identiteit. Naar buiten presenteren we ons als een het grote stadsbos dat bijdraagt aan een gezonde en actieve stad. Men kan er terecht voor ontspanning, sport, kunst en cultuur, natuureducatie en onderwijs.

Verfrissend: Een groot stadsbos, midden in een van de dichtstbevolkte gebieden van Europa. De beste plek om diep adem te halen en helemaal opgefrist te worden. Voor iedereen.

Verrassend: Het Bos vind je hier om de hoek. Je ontdekt dingen. Je maakt hier alle seizoenen mee. En om iedere bocht vind je een ander aangezicht.

Veelzijdig: Je geniet hier van natuur, rust en ruimte. Of kom om te sporten. Maar bezoek ook eens een evenement of leer over het Bos. Er is zoveel te doen. En dat doen we met respect voor elkaar. Een schema van onze kernwaarden is opgenomen in bijlage 1.

1.6 Onze bezoekers

Het Bos is er voor alle soorten mensen met allerlei soorten leefstijlen. Uit onderzoek weten we welke leefstijlen het Bos het meest bezoeken (bron: NBTC/NIPO 2017).

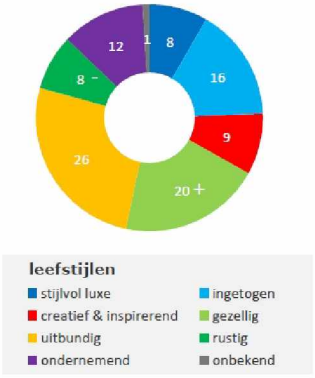

Percentages leefstijlen bezoekers Bos. Bron: NBTCNIPO 2017

Uitbundig geel

26% van de bezoekers heeft een uitbundig gele leefstijl. Het zijn echte levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren. Recreatie is voor deze groep genieten, uitgaan en lekker eten. Actief, sportief, gezellig en verrassend zijn de kernwoorden bij de vormen van recreatie die zij kiezen. Contact met anderen –familie, vrienden of kennissen –is belangrijk. Zij gaan ook regelmatig met een grotere groep dan alleen het eigen gezin op pad. Ze zijn energiek en enthousiast en letten er bij het uitkiezen van een activiteit op dat iedereen het ook naar de zin kan hebben. Recreatief winkelen behoort zeker ook tot hun favoriete bezigheden. En ze beschikken over iets meer budget dan gemiddeld.

Afbeelding leefstijlen (bron: bureau Beaumont)

Gezellig lime

Ruim 20% van onze bezoekers zijn gezellig lime recreanten. Dit zijn gewone, gezellige mensen die recreëren om zo even weg te zijn van de dagelijkse beslommeringen. Recreëren is "even lekker weg met elkaar". Daarbij staat samen zijn, gezelligheid en (sportieve) ontspanning centraal. De lime recreant stelt daarbij niet van die bijzondere eisen. Een braderie of rommelmarkt is heel gezellig, je komt er altijd wel iemandtegen! Lekker vrij zijn, rust en doen waar je op dat moment zin in hebt, dat telt voor de recreanten uit de lime belevingswereld. Daarbij wordt wel een beetje op de kosten gelet, je kunt tenslotte je geld maar één keer uitgeven.

We gebruiken de leefstijlen en interesses bij nieuw te ontwikkelen producten en activiteiten. Sluit het aan op onze bezoekers, of willen we juist bezoek van een leefstijl stimuleren? De onderstaande afbeelding geeft een indruk hoe verschillende attracties in het Bos aansluiten op verschillende leefstijlen. Het is niet uitputtend. In bijlage 1 is een volledig overzicht van de leefstijlen opgenomen.

Uitbundig geel	Gezellig lime	Ingetogen aqua	Ondernemend paars	Creatief en inspirerend rood	Stijlvol en luxe blauw	Rustig groen
Klimbos	(Pure) markt	Wandelen	wellness	klimbos	wellness	rondvaart met boswachter
pannenkoe-kenboerderij	pannenkoe-kenboerderij	Bostheater	hockeywed-strijden	technofestival	wijnfestival	wandelroutes
rondvaart met boswachter	wijnfestival	fietsen	Bostheater	Bostheater	hockeywed-strijden	rustige, eenvoudige horeca
(Pure) markt	geitenboerderij	Nordic walking	unieke horeca	paardrijden	joggen	paardrijden
wandelen	wandelen	joggen				pannenkoe-kenboerderij
speelweides en kinderbaden	speelweides en kinderbaden					

Voorbeeld koppeling attractie aan leefstijl.

Aanleg van het Bos(1934).

2 Ambities

Bewaken van het oorspronkelijke Boschplan

Bij het ontwerpen van het Amsterdamse Bos in de jaren dertig van de vorige eeuw stond één ding vast: het moest een gebruiksbos zijn voor alle Amsterdammers. Ideeën hiervoor werden uit het buitenland gehaald. Tot dan waren de Nederlandse parken vooral bedoeld voor een zondagse wandeling. Dat in Londen mensen in parken op het gras mochten zitten of picknicken was revolutionair. De Duitse volksparken hadden als belangrijkste doel mensen de ruimte te geven voor sport en recreatie.

Voor de architecten Cornelis van Eesteren en Jacoba Mulder moest het Amsterdamse Bos een ideale mix zijn van natuurlijk parklandschap met mogelijkheden voor recreatie en ontspanning. Het allereerste Bosplan 'Het Boschplan' dateert uit 1931. Met het planten van de laatste boom in 1970 werd de uitvoering van het Boschplan voltooid. Ondanks een aantal structurele aanpassingen, zoals de toevoeging van het Schinkelbos en het Bloesempark, staat de kern van het 'Boschplan' nog als een huis. Nu en in de toekomst bewaken wij dit, met ruimte voor kleinschalige ontwikkeling. Bezoekers, ondernemers en andere stakeholders maken wij deelgenoot van de nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen.

Hoofddoel en thema's

Ons hoofddoel is het realiseren van een toekomstbestendige balans tussen natuur en vrijetijdsbesteding mét ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Deze hoofddoelstelling is ook leiden bij het formuleren van onze uitgangspunten en ambities. Onze ambities hebben we onderverdeeld in vier thema's.

De ambities van de gemeenten Amsterdam en Amstelveen op het gebied van groen, bereikbaarheid, recreatie, kunst en cultuur, Sport, gezondheid en arbeidsmarkt, zoals neergelegd in de Collegeakkoorden, geven richting aan de ambities van het Bos. De uitdagingen voor het Bos zijn samen te vatten in vier thema's:

1. Beschermen: natuur- en cultuurwaarden behouden en beschermen.
2. Bereikbaar: creëren van een optimale bereikbaarheid van het Bos om (nieuwe) gebruikers te ontvangen.
3. Benutten: optimaal ruimte bieden aan maatschappelijke en recreatieve activiteiten.
4. Bekend: positionering van het Bos als 'Stadsbos van de Toekomst'.

2.1 Beschermen

Uitgangspunt: de buitengrenzen van het Amsterdamse Bos blijven bestaan en het Bos moet vooral Bos blijven.

Rondom het thema *beschermen* verkennen wij op welke manieren het Bos het best de waarde voor de stad kan behouden. De gebruiksdruk neemt toe en dat betekent ook hogere beheerlasten. Het behouden van de ecologische kwaliteiten is uitgangspunt, evenals de wens het groene karakter

van de stad te behouden en te versterken. De buitengrenzen van het Amsterdamse Bos blijven dan ook minimaal bestaan en het Amsterdamse Bos moet vooral bos blijven. De groene waarde is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor bewoners en bedrijven. Het monumentale ontwerp van het Amsterdamse Bos wordt intact gehouden en de recreatie blijft in balans.
Onze ambities die hierbij horen zijn:

- We brengen het beheer duurzaam op orde.
- We spelen in op klimaatverandering.
- We versterken het oorspronkelijke ontwerp.
- We behouden de natuurwaarden en verrijken waar het kan.

2.1.1 We brengen het beheer en onderhoud duurzaam op orde

Uitgangspunt: Het bos is schoon, heel en veilig.

Onderhoud onder druk, niveau gedaald
Feit is dat het drukker wordt in het Amsterdamse Bos. De toenemende gebruiksdruk leidt tot toenemende beheer- en onderhoudskosten van het Bos. Van afvalinzameling tot graffitiverwijdering en van bankjes schilderen tot vervangen van toplagen op speelweiden en wegen.
Het gemiddelde onderhoudsniveau van het Bos is gedaald. Ook de infrastructuur is op bepaalde onderdelen (onder andere drainage, wegen en paden, bruggen en beschoeiingen) ruim tachtig jaar oud en heeft een grote achterstand in onderhoud. Dit beeld komt naar voren uit NEN-inspecties en het 'Instandhoudingsplan Amsterdamse Bos' uit 2017.

Samenwerkingsagenda water
Naast achterstallig onderhoud van de infrastructuur, wordt door gebruikers overlast ervaren van waterplanten in de watergangen en de Bosbaan. Het beheer en onderhoud van deze watergangen vallen onder Rijnland en de gemeente Amsterdam. Gezamenlijk met Rijnland willen wij maatregelen nemen het water weer meer toegankelijk te maken voor recreanten. Er speelt echter veel meer op het gebied van water (van kadeverbetering, bagger vervuild met PFOS, overname

Commented [5.1.2.e]: Klopt dit?

van sluizen, een inhaalslag in baggeren, vervanging van beschoeiingen, aanleg van poelen en natuurvriendelijke oevers en visvriendelijke gemalen tot het verbeteren van de slechte waterkwaliteit van de Amstelveense Poel). Met partners maken wij een strategische samenwerkingsagenda voor het water in het Bos, waarbij wordt gekeken naar gezamenlijke financiering.

Meer geld nodig
Om het onderhoud op orde te brengen is veel geld nodig. Het college van Amsterdam is in 2018 gestart het achterstallig onderhoud in het Bos weg te werken, onder meer door reserveringen in de begroting en het programma Stadsbehoud. Doel is dat over vijf jaar het achterstallig onderhoud in het Bos is weggewerkt (H5, Financiën).

Daarnaast moet het onderhoudsniveau op peil blijven. Op basis van nieuwe meerjarige onderhoudsplannen voor alle assets (verhardingen, groen, civiele constructies, reiniging, vastgoed en water) zorgen wij dat het beheer duurzaam op orde blijft. Er is nog steeds een groot structureel tekort (zie H 5 financien). We zoeken actief naar een oplossing voor dit tekort (bijv. door verhoging van eigen inkomsten en een structurele bijdragen van Amsterdam en Amstelveen.

2.1.2 We spelen in op klimaatveranderingen.

Uitgangspunt: Het Bos wordt beschermd tegen de gevolgen van klimaatverandering.

De natuur en recreatie in het Bos staan onder druk. Niet alleen door toenemende gebruiksdruk, maar ook door klimaatveranderingen en al dan niet daarmee samenhangende plagen en ziekten. Denk aan de oprukkende eikenprocessierups en de essentaksterfte (ca. 15 procent van het totale bomenstand van het Amsterdamse Bos is es), en sinds kort ook de teruglopende vitaliteit van boomsoorten als de spar en de beuk. Proactief handelen op onvoorspelbare ontwikkelingen in de natuur blijft lastig. Belangrijk is dat wij op basis van monitoringsgegevens een goed beeld krijgen van de ontwikkeling van ziekten en plagen en op basis daarvan noodzakelijke maatregelen kunnen treffen. Zo wordt de ontwikkeling van essentaksterfte al een aantal jaar gemonitord en is op basis daarvan een plan van aanpak opgesteld, gericht op het waarborgen van de veiligheid van bezoekers en de duurzame instandhouding van de bosbeplanting. Daarnaast sluiten wij uiteraard aan bij de stadsbrede, landelijke en Europese aanpak van invasieve exoten, zoals de bestrijding van de Japanse Duizendknoop.

Commented [5.1,2,e]: De essentaksterfte is niet zozeer het gevolg van klimaatverandering. Eerder van globalisering.

- **Energietransitie: CO_2 reductie door meer bomen**

Het verkeer van Amsterdam is verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de uitstoot van stikstofdioxide, fijnstof en roet. De gemeente Amsterdam heeft de ambitie de CO_2-uitstoot in Amsterdam terug te brengen tot 55% in 2030. Ook het Amsterdamse Bos draagt bij aan deze ambitie, door de komende jaren bijvoorbeeld meer bomen te planten.
Het Bos is FSC-gecertificeerd. Dit houdt o.a. in dat er niet meer hout wordt gekapt dan er groeit. Daarbij wordt het hout zoveel mogelijk (her)gebruikt.

Commented [5.1,2,e]: CO_2 wordt ook opgeslagen in moeras. Het ontwikkelen van moeras kan een belangrijke bijdrage leveren aan zowel klimaat- als natuurdoelstellingen.

Commented [5.1,2,e]: Wanneer de grenzen van het historisch ontwerp gerespecteerd worden zal ruimte voor extra bomen met name buiten de bestaande grenzen van het Amsterdamse Bos gezocht moeten worden.

- **Duurzame mobiliteit**

Het Bos zet ook in op duurzame mobiliteit; we moedigen elektrisch vervoer, fiets en OV aan en faciliteren dit ook.

- **Van lineaire- naar circulaire economie**

In het Amsterdamse Bos stimuleren we circulaire bedrijvigheid, bijvoorbeeld door ondernemers en evenementenorganisaties te stimuleren/te verplichten gebruik te maken van duurzame materialen en faciliteiten (herbruikbare hardcups, spoeltoiletten en milieuvriendelijk toiletpapier). Daarnaast pakken wij met onze partners de opgave aan meer grondstoffen en materialen terug te winnen door te investeren in een duurzame afvalketen. Ook gaan wij in de toekomst slimmer om met hemel- en oppervlaktewater en het (her)gebruik van hout.

Commented [5.1,2,e]: Op welke manier?

- **Gedragsverandering**

Tot slot draagt gedragsverandering van bezoekers, ondernemers en verenigingen in het Bos bij aan de klimaatveranderingen die gaande zijn. Het is belangrijk hun bewust maken van de duurzaamheidsopgave en de rol die zij daarin kunnen nemen (zie ook bijlage 3).

2.1.3 We versterken het oorspronkelijk ontwerp.

Uitgangspunt: Het landschappelijke en cultuurhistorische ontwerp is de basis.

In het oorspronkelijke ontwerp van het Bos werd gestreefd naar duidelijke zichtlijnen, scherpe afscheidingen tussen bosrand en grasland, laanbeplanting en soortenrijkdom, zoals diverse bomentuinen. De afgelopen jaren zijn een aantal cultuurhistorische aspecten verdwenen of onder druk komen te staan. In de jaren 90 van de vorige eeuw is een meer natuurlijk en ecologisch beheer geïntroduceerd, wat er soms toe heeft geleid dat het oorspronkelijke ontwerp is verminderd of verborgen is geraakt. Tegelijkertijd is er een verrijking van de biodiversiteit ontstaan, als gevolg van de aanleg van ecologische verbindingszones.
Bij de ambities 'we brengen het beheer en onderhoud *structureel op orde* en 'we spelen in op klimaatveranderingen' bekijken wij altijd hoe het oorspronkelijke ontwerp kan worden versterkt.

2.1.4 We behouden de natuurwaarden en verrijken waar dat kan.

Uitgangspunt: De natuurwaarden blijven minimaal gelijk.

Op de Amsterdamse natuurwaardenkaart staat het Amsterdamse Bos aangegeven als toplocatie. Voor dit Bosplan is een meer gedetailleerde natuurwaardenkaart opgesteld op basis van een nadere onderverdeling van de voorkomende natuurtypen.. Tweejaarlijks gaan we de natuurwaarden meten en we nemen zo mogelijk maatregelen om dit te herstellen. Met het ouder worden van het Bos neemt de waarde van echte bossoorten zoals havik, eekhoorn en rosse vleermuis toe. Een bijzondere nieuwkomer is de raaf, die in 2019 met succes in het Amsterdamse Bos heeft gebroed. Door het gevarieerde karakter van het Amsterdamse Bos met een afwisseling van bos, grasland, open water en moeras vinden ook soorten als ringslang, roerdomp, waterral en de welriekende nachtorchis hier een geschikt leefgebied.

Commented [5.1,2,e]: Er is op basis van verschillende criteria gewogen: biodiversiteit, vervangbaarheid, bosstructuur en kwetsbaarheid.

Commented [5.1,2,e]: Gangbaar is een cyclus van 6 jaar (SNL). Wil men beheersturing op basis van monitoringsgegevens als een effectief middel inzetten is een meer specifiek monitoringsplan nodig.

De begraasde gebieden in het zuidelijk deel van het Bos en het Schinkelbos kenmerken zich door een kleinschalige afwisseling van natuurtypen en hoge biodiversiteit. In bijlage 3 is voor de

verschillende gebieden van het Amsterdamse Bos in een tabel een beschrijving opgenomen van de voorkomende natuurtypen, het beheer en specifieke ontwikkelingen.

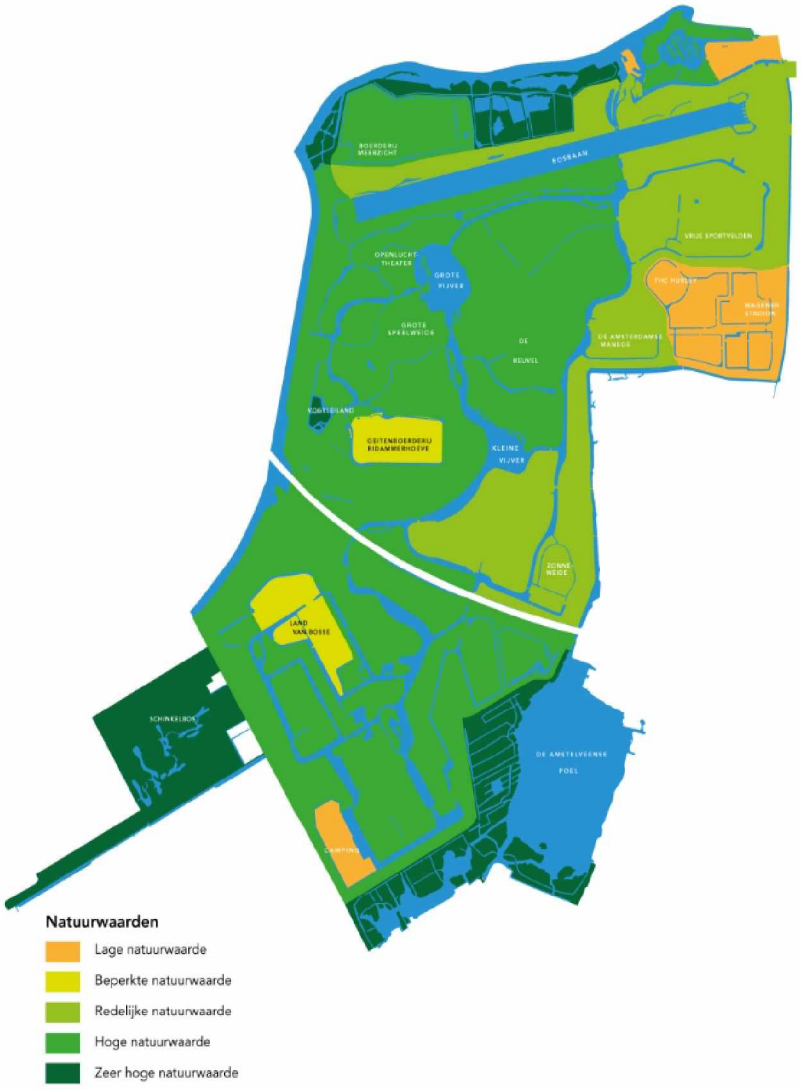

Commented [5.1.2,e]: Waarom is op sommige plaatsen gekozen voor een fijnmazige beoordeling (bijv. Jachthaven de Koenen) en op ander plaatsen voor een meer grofmazige beoordeling (bijv. vrije sportvelden, entreeparkeerplaats, KNRB en de botenloodsen)?

Een cijfermatige beoordeling (1-5) geeft een realistischer beeld voor de neutrale lezer. Nu zou men kunnen denken dat deze beoordeling te vergelijken is met de waarde van andere gebieden in Nederland.
De beoordeling van de verschillende gebieden in het Amsterdamse Bos is tot stand gekomen door de deelgebieden ten opzichte van elkaar te beoordelen.

Behoud en beschermen van de aanwezige natuurwaarden vraagt om een zorgvuldig en constant beheer, zeker voor de bijzondere vegetaties van bijvoorbeeld de oeverlanden. Naast het op

reguliere basis maaien van moerasvegetaties, moet de natuurlijke successie naar bos daarvoor cyclisch worden teruggezet door middel van afplaggen van rietland.

- Ecologische kansen benutten

Wij streven naar een verdere verrijking van de biodiversiteit van het Amsterdamse Bos door de aanleg van ecologische verbindingen, bestaande uit natuurvriendelijke oevers, poelen, struwelen en faunapassages onder wegen, en sluiten daarbij aan op de Ecologische Structuur van Amsterdam (Structuurvisie Amsterdam 2040). Zo is recent de Ecologische Verbindingszone "Groene AS" langs de Ringvaart en door het Bos tussen de Nieuwe Meer en het Schinkelbos aangelegd en zijn ecologische knelpunten in de Burgemeester Colijnweg, Nieuwe Meerlaan en Provinciale Bosrandweg aangepakt door de aanleg van faunapassages. Om de natuurwaarden van de Ecologische Verbindingszone Groene As verder te versterken zijn voorzieningen in deze zone niet gewenst. Voor de ligplaatsen voor (woon)boten in de Ringvaart (Amsterdamse Bos deel) geldt daarom een uitsterfbeleid.

Commented [5.1.2,e]: Een goede inventarisatie is hiervoor van belang. Zo kan beoordeeld worden welke locaties ecologisch gezien het meest potentieel zijn maar ook waar het inpassen van deze elementen geen afbreuk doet aan het landschappelijk ontwerp.

Ook optimalisatie van het beheer biedt kansen voor het verder versterken van de natuurwaarden. Bijvoorbeeld door een gevarieerder maaibeheer van de graslanden in het Bos en gemengde begrazing van het Schinkelbos met Schotse hooglanders en Exmoorpony's.

De ontwikkeling van de natuurwaarden in het Bos en resultaten van voorgenomen ingrepen worden gemonitord, waarvan de gegevens worden opgeslagen in de Nationale Databank voor Flora en Fauna (NDFF). Die gegevens worden gebruikt voor sturing op beleid en beheer door algemeen gehanteerde en reproduceerbare methoden in te zetten.

- Donker Bos

Het feit dat het in het Bos nog echt donker kan worden is een bijzondere en voor de regio zeldzame kwaliteit. Hierdoor is het Bos bijvoorbeeld voor vleermuizen en uilen een belangrijke biotoop. We houden het Bos donker. Alleen de hoofdnet fietspaden en de omgeving van Sportpark Amsterdamse Bos worden permanent verlicht. Voor een veilige uitstroom van evenementen (incl. het Bostheater) wordt altijd gekeken naar een veilige, tijdelijke oplossing in verlichting.

2.2 Bereikbaar

Uitgangspunt: Het Bos is voor iedereen goed bereikbaar met meer ruimte voor voetgangers en fietsers.

De ambitie is een versterking van de verbindingen naar en tussen groengebieden binnen en buiten de ring A10. Voetgangers, fietsers en ov-reizigers krijgen in de bereikbaarheidsopgaven meer ruimte. Het verbeteren van de luchtkwaliteit is een daaraan gekoppelde doelstelling. Ook Gemeente Amstelveen onderschrijft deze soorten van vervoer in het bereikbaar houden van de stad.

Een goede bereikbaarheid is belangrijk voor het functioneren van het Amsterdamse Bos.
Het principe luidt dat het Bos voor iedereen goed bereikbaar is, ook tijdens evenementen. Te allen tijde moet iedereen kunnen recreëren in het Bos en zich daarbij ook veilig door het Bos kunnen bewegen.

Onze ambities die hierbij horen zijn:

- Snel náár het Bos en langzaam ín het Bos
- We verbeteren de entrees.
- We maken het padennetwerk functioneler

2.2.1 Snel náár het Bos en langzaam ín het Bos

Uitgangspunt: iedereen moet zich veilig kunnen verplaatsen in het Bos

De groei van de stad betekent ook meer verkeer en stelt daarmee hogere eisen aan de bereikbaarheid naar en in het Bos. Versterking van de (bestaande) routes is van groot belang. Tegelijkertijd moeten in het Bos routes komen die ook veilig zijn voor de groei van het bezoek en het gebruik; daarom kiezen wij voor snel náár het Bos, maar zo veel mogelijk langzaam in het Bos.

Onderstaande tabel geeft inzicht hoe mensen naar het Bos komen:

Tabel vervoerwijzen bezoekers naar Amsterdamse Bos (Recreatieonderzoek Amsterdamse Bos, 2015)

	Amsterdam	Amstelveen
Lopend	16	38
(brom)fiets	31	30
Auto/motor	48	31
Openbaar Vervoer	4	1
Anders	1	1
Totaal	**100**	**100**

Opvallend is dat het percentage Amsterdammers en Amstelveners dat met de auto komt hoog is. Dit bezoek concentreert zich op bepaalde weekenden; het versterken van het door ons gewenste fietsgedrag vormt hierbij de uitdaging. Dat doen wij door samen te werken binnen de metropool regio (MRA). In de MRA wordt nadruk gelegd op fietscorridors waarbij fietsers vlot tussen stedelijke kernen en vanuit het stedelijk gebied de natuur in kunnen fietsen. Naast de 'gewone' fiets wordt rekening gehouden met bijzondere fietsen zoals de electrische fiets, de bakfiets en de speedpedelec.

Op korte termijn ligt hierbij de focus op de route Olympisch Stadion (Sportas), de verbinding tussen Olympisch Stadion en Wagenerstadion. De tweede route loopt door het Amsterdamse Bos vanuit Amstelveen, langs de Colijnweg en A9, richting Schiphol. Aan de overkant van de Nieuwe Meer bevindt zich een derde belangrijke fietsroute die aanhaakt op de Sportas en waarin wordt geïnvesteerd door de aanleg van een fietsbrug (Zuidas, Project Verdi). Het belang van het verbeteren van een bereikbare toegang naar het Bos bij het woon- en recreatiegebied Noordelijke Oeverlanden neemt op langere termijn ook toe als de Noord-Zuidlijn wordt doorgetrokken naar West. Een rondje Nieuwe Meer met een verbinding over het water en een mogelijke voortzetting langs de Ringvaart zou deze route versterken. Vervoersregio Amsterdam (VRA) speelt voor de uitvoer van al deze projecten een cruciale rol.

Naast de inzet op fietsverkeer moeten er maatregelen komen om het autoverkeer naar en in het Bos te verminderen. Dit betekent onder andere dat de parkeercapaciteit niet verder wordt uitgebreid en onderzocht wordt of betaald parkeren verder kan worden ingevoerd in het Bos. Bij (sport) evenementen wordt voornamelijk ingestoken op pendelen vanaf parkeerplaatsen buiten het Bos.

Het Amsterdamse Bos stelt zich open voor alternatieven, zoals het faciliteren in snelle wissel (hubs) van vervoersmiddel. Het Bos maakt zich sterk voor vervoer over water. Er is een (gesubsidieerde) pontverbinding tussen Nieuw-West en het Amsterdamse Bos en een over de Ringvaart richting Badhoevedorp. Deze varen echter alleen in het weekend en op feestdagen in april tot en met september. We onderzoeken of de frequentie kan worden uitgebreid.

Voor de bereikbaarheid in het Bos gaan we de bewegwijzering in en naar het Bos verbeteren. Bestemmingen moeten makkelijk en snel te vinden zijn, ter plekke, maar mogelijk ook door middel van (digitale) kaarten en apps.

2.2.2 We verbeteren de entrees.

Het is belangrijk dat het Bos zich beter verbindt met de stad. De entrees hebben weinig allure en staan met de rug naar de stad. Veel toegangen zoals de toegang nabij de camping en de hoofdentree hebben een hoog kruip-door-sluip-door-gehalte en de routing is soms onduidelijk. Een aantal toegangen verdient een kwaliteitsimpuls. De hoofdentree van het Bos is niet optimaal door de veelheid van functies die ook een eigen dynamiek en groei kennen en meer als overgangsgebied dient dan als markante en uitnodigende entree. Dat doet geen recht aan het monumentale stadsbos dat het Amsterdamse Bos is.

Wij gaan de ruimtelijke ingrepen en plannen in de directe omgeving van het Amsterdamse Bos aangrijpen om de allure van de entreegebieden en de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het Amsterdamse Bos te verbeteren. Deze ambitie sluit aan op het Gebiedsplan Buitenveldert/Zuidas, waarin de verbinding van groene gebieden wordt genoemd voor een verbetering van de bereikbaarheid en daarmee de toegankelijkheid van het groen. Wij zien een verbinding van het Amsterdamse Bos met het Gijsbrecht van Aemstelpark en het Amstelpark als een mooie ambitie, waarbij zorgen voor een nieuw en herkenbaar ontwerp voor de entrees van de parken en het Bos – zoals genoemd in het gebiedsplan – zeker een belangrijke stap is.

2.2.3 We maken het padennetwerk functioneler.

Het padennet in het Bos is fijnmazig en biedt volop mogelijkheden voor fietsers, wandelaars en ruiters. Fiets- en wandelpaden zijn uniform uitgevoerd in asfalt en halfverharding. In totaal heeft het Bos circa 200 km aan paden en wegen in beheer.
Wij gaan het padennet in de natuur – en natuurboszone extensiveren, onder meer door het verwijderen van paden en delen van asfaltpaden om te vormen naar onverharde of halfverharde paden. Deze extensivering betreft vooral overbodige en parallelle paden in bospercelen, die weinig worden gebruikt. Hierdoor krijgt de natuur in bepaalde delen meer ruimte en komt er een besparing in de beheerkosten; minder paden, minder zorgplicht. Bij herinrichting van paden wordt altijd rekening gehouden met de toegankelijkheid voor mindervaliden.

2.3 Benutten

Uitgangspunt: Het Bos is voor iedereen gratis toegankelijk; voor specifieke voorzieningen wordt betaald.

Het aanbod van voorzieningen en activiteiten in het Amsterdamse Bos kent een grote diversiteit en sluit aan bij de behoeften van de bezoekers. Het bosbezoek blijft gratis, maar voor specifieke voorzieningen en activiteiten moet worden betaald. Bijvoorbeeld voor exclusieve tijdelijke

ruimteclaim van de openbare ruimte (filmploegen, trouwpartijen e.d.) en het commercieel uitlaten van honden. We onderzoeken welke voorzieningen en activiteiten hieraan toegevoegd kunnen worden. We hanteren marktconforme tarieven en bekijken daarbij ook de mogelijkheden voor sponsoring.

- Samenwerking en duurzame relaties met belanghebbenden
Wij leggen en onderhouden duurzame relaties met belanghebbenden in en buiten het Bos. Duurzaam contact zorgt voor een beter onderling begrip, verbetering van onze dienstverlening en plannen én voor groter draagvlak voor onze werkwijze en activiteiten. We verenigen betrokken bosbezoekers en professionals in een bosgroep en een 'lobbyagenda' helpt ons planmatig samen te werken met belanghebbenden.
Wij laten iedereen zien hoe het Amsterdamse Bos zijn groene rol vervult en nodigen belanghebbenden uit om daar ook vooral gezamenlijk in op te trekken. Een goede relatie en daarmee een stevige samenwerking met zowel nieuwe als bestaande ondernemers is voor het Bos van groot belang. Daarom zetten we in op een actieve ondernemersvereniging voor eenheid en herkenbaarheid, ten slotte bepalen de ondernemers voor een belangrijk deel het aanbod en de beleving.

-Digitaal bereikbaar
Voor de ondernemers is een goed werkend glasvezelnetwerk belangrijk. Veel voorzieningen zijn daar nu (nog) niet op aangesloten, waaronder grote publiekstrekkers als De Geitenboerderij en het Bostheater. Internet, en alle toepassingen die daaruit volgen zijn belangrijk voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen. Zo kan een glasvezelnetwerk ondersteunend zijn voor nieuwe vormen van vervoer, monitoring, handhaving en verlichting. De mogelijkheden van aanleg van glasvezel in het Bos wordt momenteel onderzocht.

Onze ambities die hierbij horen zijn:
- We bieden ruimte voor nieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling
- We maken een gevarieerd (natuur) educatief programma.
- We sluiten aan bij stedelijke programma's breedtesport
- We zetten in op meer vrijwilligers en bijzondere doelgroepen.

2.3.1 We bieden ruimte voor nieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling

Commented [5.1,2,e]: Binnen de afdeling R&D is er veel ervaring op het gebied van natuurinclusief bouwen en het 'vergroenen' van de grijze ruimte. Wellicht is een samenwerking met deze afdeling mogelijk om zo te profiteren van hun expertise.

Uitgangspunt: Het aanbod van voorzieningen en activiteiten kent een grote diversiteit en sluit aan bij de behoefte van de bezoekers.

Jaarlijks toetsen we of de programmering en voorzieningenpakket nog aansluit bij de wensen van de bezoekers. Nieuwe initiatieven worden deels vanuit participatie uitgewerkt, bijvoorbeeld door de bezoeker mede te laten bepalen welke voorziening waar komt.
Het Bos verhuurt al jaren locaties en terreinen, vaak aan ondernemers in het vrijetijdssegment. Er zijn een paar plekken in het Bos die kansrijk zijn voor nieuwe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld stadslandbouw, een voedselbos en horeca. Ook gaan we locaties vergroenen en meer ruimte geven aan flora en fauna.

Groei en verbetering van de horeca is vaak een onderwerp van gesprek. Het Amsterdamse Bos streeft daarbij naar een eigentijds en divers aanbod, dat bijdraagt aan de identiteit en de kwaliteit van het Bos. Hierbij is het bewaken van het evenwicht tussen natuur en recreatie altijd de kernopgave.

Locaties voor nieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling

1. *Radartoren:* een uniek gebouw waar een ontwikkelaar de combinatie horeca/ brouwerij, vergaderlocatie en B&B wil realiseren. De omgeving moet daarmee in overeenstemming worden gebracht.
2. *Houtzagerij:* De houtzagerij wordt opgeheven. De plek zelf kan worden teruggegeven aan de natuur, mogelijk met natuur educatieve doeleinden.
3. *Woning Bloesempark*: gelegen tussen de oude dorpskern Amstelveen en het bloesempark. De woning ligt in de natuurzone van het Bos. Sloop van de woning en aansluiting bij het bloesempark ligt hier voor de hand.
4. *Voormalige Bizonweide:* een terrein met fruitbomen met mogelijkheden voor stadslandbouw.

Commented [5.1,2,e]: Wellicht biedt deze ruimte ook kansen voor een klein arboretum.

5. *De Teil:* terrein waar eens een padvindersgebouw stond, mooi gelegen aan de Nieuwe Kalfjeslaan nabij het sportpark. Een participatieve ontwikkellocatie waar meerdere functies kunnen worden ingepast. Van bootcamp tot educatie. Van vergaderlocatie tot hondentraining- / hondenspeelplaats. Maar teruggeven aan de natuur is ook een optie.
6. *De Uitkijk:* nu nog opslag beheer en onderhoud, omhekt met loods. Gezamenlijk met De Bunker (7) een plek die we in participatie gaan ontwikkelen. Een locatie met meerdere mogelijkheden.
7. *De Bunker:* geheim van het Bos met omhekt bosperceel eromheen.
8. *Entreegebied:* Nu een parkeerplaats, kansrijk om te vergroenen en te ontwikkelen tot een verblijfsgebied.
9. *Cultuureiland*: Amsterdam heeft de ambitie om 'zoveel mogelijk mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur'. De succesvolle exploitatie van het theater ligt bij de Stichting Bostheater. Door steeds bredere programmering is er een flinke groei van het aantal bezoekers aan het theater. Met het project Cultuureiland maken we het Bostheater toekomstbestendig door te renoveren en te ontwikkelen.
10. *Nieuwe Meer*: we willen een samenhangende ontwikkeling van het gehele Nieuwe Meer. Elke windrichting heeft een eigen identiteit en rondom het meer is veel nieuwe planvorming met stedelijke- en recreatieve ontwikkeling. In het Bos (zuidkant) willen we zwemfaciliteiten, mooie verblijfsplekken en aanlegplaatsen. Bij voorkeur met elke dag een pontverbinding met de noordoever Nieuwe Meer of nog liever een fysieke brugverbinding.
    Daarnaast blijft een grootste deel van de zuidoever in verband met natuurbescherming ontoegankelijk voor publiek.
11. Entree zuid (nabij camping). Een belangrijke- en steeds drukkere entree van het Bos. Tegelijkertijd ook de entree van een grote stadscamping. Uitgangspunt is dat we een nieuw ontvangstgebied voor de bosbezoeker en campingbezoeker willen realiseren met een heldere routing en ontsluiting.

Commented [5.1,2,e]: Er is veel capaciteit nodig om te zorgen dat deze locatie schoon, heel en veilig blijft wanneer een officiële aanlegplaats wordt gerealiseerd.

Commented [5.1,2,e]: Dit gebied grenst aan een van de meest kwetsbare natuurgebieden van het Amsterdamse Bos. Het realiseren van een ontsluiting op deze locatie zal leiden tot een toename van de druk op deze gebieden. De vraag is of dit verstandig is.

2.3.2 We maken een gevarieerd (natuur) educatief programma.

Uitgangspunt: Het Bos is dé plek om te leren over de natuur, het grootste biologielokaal van de stad.

Het Bos biedt een aantrekkelijk programma op het gebied van natuureducatie. Jaarlijks doen zo'n 16.000 mensen mee. Met deze programmering voor jong en oud draagt het Bos bij aan bescherming en bewustwording van natuur en biodiversiteit. Er is echter ruimte voor vernieuwing. Samen met onder andere ondernemers, hogescholen en natuur- en milieuverenigingen maken we een nieuw, gevarieerd en modern programma.
De kern van elke educatieve activiteit is het beleven van de natuur in het Amsterdamse Bos, of dit nu specifiek over flora en fauna gaat of over het actief bezig zijn in de natuur. Buitenspelen en in de natuur zijn, heeft een positief effect op de ontwikkeling, gezondheid en het welzijn van mensen. Het Amsterdamse Bos heeft de ruimte, de steeds drukker wordende stad de vraag.

We sluiten aan op de behoeften en wensen van onze bezoekers. We kijken daarbij naar inhoudelijke vernieuwing van het huidige aanbod en de manier waarop het wordt aangeboden (nieuwe media, apps etc.). Afhankelijk van interesse en behoefte van onderwijsinstellingen in de omgeving maken we programma's op maat. Ons Engelstalige aanbod gaan we verder ontwikkelen. Daarnaast zoeken wij naar vernieuwende middelen en nieuwe

samenwerkingspartners vanuit onze uitvalsbasis de Boswinkel. We onderzoeken een herinrichting van de Boswinkel met medegebruik door partners en de realisatie van natuureducatieve ruimten.

2.3.3 We sluiten aan bij stedelijke programma's breedtesport

Uitgangspunt: Het Bos is dé plek voor sport en beweging in de openbare ruimte.

Vanuit de Sportvisie 2025 wordt door Amsterdam stevig ingezet op breedtesport, waarbij nabijheid en toegankelijkheid van sportvoorzieningen het uitgangspunt is: '*Sporten in de openbare ruimte wordt gestimuleerd door vaker sporttoestellen te plaatsen'*. Ook Amstelveen legt de prioriteit bij breedtesport en talentontwikkeling. In hardlooproutes, fietsroutes of avontuurlijke speelvoorzieningen wordt geïnvesteerd, zodat ook de individuele sporter wordt bediend. Tegelijkertijd dragen deze voorzieningen bij aan doelen op het gebied van gezondheid en welzijn.

De sportverenigingen groeien en kennen vaak wachtlijsten. Het Bos faciliteert de vraag naar sportvoorzieningen in de openbare ruimte, terwijl het sportpark binnen de huidige begrenzing blijft.
We zetten in op het beter benutten van bestaande voorzieningen, slim investeren in verbeteringen in samenwerking met sportieve partners in arrangementen.

Er is een duidelijke tendens waarbij mensen meer ongeorganiseerd sporten. Tegelijkertijd zijn er meer 'extreme' sporten of 'ruige' vrijetijdbesteding. Het Bos biedt de plek en faciliteert ook deze (commerciële) gebruikers, indien nodig met regulering.

Sporten in de openbare ruimte is een samenspel van gebruikers waarbij frictie kan ontstaan. Zo hebben sporters verschillende snelheden (wandelaars vs. wielrenners), kunnen zij botsen met andere gebruikers (ruiters vs. hondenbezitters) of de natuur beschadigen. Wij maken een kaart met veilige routes en locaties voor de sporten die kunnen worden beoefend in het Bos. Ook informeren wij sporters over wie wat, hoe en wanneer (mag en kan) doen.

Exclusief gebruik van 'de Bosbaan' en Sportpark 'Amsterdamse Bos' staat soms op gespannen voet met vrije recreatievormen. Voorbeelden zijn wegafsluitingen bij roeievenementen of parkeren op de speelweiden tijdens hockeyevenementen. Hierover maken wij nieuwe afspraken met organisatoren van de evenementen, plus door een goed afgestemde en gecommuniceerde evenementenkalender te delen met de Bosbezoeker.

Het Rijksmonument 'de Bosbaan' kampt met achterstallig onderhoud, waar de komende jaren flink in moet worden geïnvesteerd om het weer op gewenst niveau te krijgen.

2.3.4 We zetten in op meer vrijwilligers en bijzondere doelgroepen.

Uitgangspunt: Het Bos blijft een erkend leer-werkbedrijf en we blijven verschillende doelgroepen zoals vrijwilligerswerk faciliteren.

Vrijwilligers
Al vele jaren zijn er actieve vrijwilligers verbonden aan het Bos. Het 'Vogeleiland' is een mooi voorbeeld van hoe vrijwilligers een stuk Bos hebben omgevormd tot een paradijselijke heemparktuin. Dit voorbeeld kan navolging krijgen: concrete invullingen van de participatiesamenleving die de metropool verrijken bijvoorbeeld in de vorm van stadslandbouw. Bovendien liggen er kansen om de aanpak te verbreden naar bijvoorbeeld gastheerschap in bijvoorbeeld de Boswinkel, rondleidingen en natuurgidsen. Ook gaan we meer focus leggen op monitoring door vrijwilligers van verschillende flora- en fauna soorten.

Bijzondere doelgroepen
Het Bos kent daarnaast een lange traditie van de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We blijven onder meer nauw samenwerken met WPI en bieden plekken aan om via leerwerktrajecten en stages de kansen op de arbeidsmarkt te versterken.
De bosorganisatie biedt maatwerk door actieve ondersteuning aan collega's uit het Banenplan en maakt waar nodig gebruik van externe vakscholing. Er liggen kansen om deze aanpak de komende jaren te verbreden en uit te breiden, bijvoorbeeld in de richting van beschut werk. De geboden (leer en werk)capaciteit in groenbeheer wordt nog niet volledig gebruikt.

Het Amsterdamse Bos als erkend leer- en werkbedrijf is een ideale prikkelarme locatie om specifieke doelgroepen - in het bijzonder doelgroepen gelinkt aan de Participatiewet - te laten leren, werken, re-integreren en participeren. Ook inwoners met een taakstraf hebben een plek in het Bos. Het faciliteren hiervan is een belangrijke taak van het Amsterdamse Bos en is daarom ook geborgd in de organisatie. Het Bos loopt voorop in de stad in het aanbod van werkplekken voor mensen met een verminderde loonwaarde, die behoren tot de doelgroep van het Banenplan. Vijftien personen hebben de afgelopen drie jaar een vaste aanstelling verworven en zijn ook persoonlijk gegroeid, onder meer door de mogelijkheid verschillende gerichte groenopleidingen te volgen. Het aanbod van de diverse deelnemers is een dynamisch gebeuren en is afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen. Zo is ruimte gecreëerd voor nieuwkomers en mensen die behoefte hebben aan beschut werk. De inzet levert zowel voor de verschillende personen als voor het Bos rendement op. Het werk draagt bij tot talentontwikkeling, het vergroten van vaardigheden en betrokkenheid bij de omgeving met de natuurwaarden. Specifiek voor het Bos betekent de inzet een schone, hele en veilige omgeving.

2.4 Bekend

Uitgangspunt: De veelzijdigheid van het Bos is goed bekend in Amsterdam, Amstelveen en regio

Het Amsterdamse Bos is een uniek stadsbos, dat door haar historie, karakter, omvang en ligging een speciale plek inneemt in het groenlandschap in en rond Amsterdam. Het 1000 hectare grote bos biedt sport en recreatiemogelijkheden aan ruim 6 miljoen bezoekers per jaar.

Het Amsterdamse Bos is het best bezochte groene recreatiegebied in Noord-Holland. In peilingen geven Amsterdammers en Amstelveners het Bos afgerond gemiddeld een 8. Die hoge waardering is ook terug te zien op TripAdvisor, waar bezoekers uit binnen- en buitenland het Bos al zes jaar op rij tussen de vier en vijf sterren geven. De populariteit van het Bos blijkt ook uit het hoge aantal bezoekers van de website van het Amsterdamse Bos (meer dan een half miljoen per jaar). De naamsbekendheid van het Bos is zeer hoog, praktisch alle respondenten in bezoekersonderzoeken zeggen het te kennen. Dit is een comfortabele uitgangspositie.

Daarnaast is het Bos dankzij de jarenlange ervaring in de combinatie van natuur en recreatie een inspiratiebron voor veel buitenlandse overheidsorganisaties. Wij delen onze kennis en gebruiken onze contacten om te leren.

Door de verwachte toename van het aantal inwoners in Groot Amsterdam, neemt de populariteit eerder toe- dan af. Ondernemers worden graag geassocieerd met het Bos vanwege het sterke, positieve imago. Het activiteitenpatroon van de Bosbezoeker wordt met de ontwikkelingen automatisch meer divers en men komt niet meer per sé voor een specifieke activiteit naar het Bos.

Onze ambities bij dit thema:
- We maken de diversiteit van het Bos beter zichtbaar
- We versterken de identiteit van het Bos
- We zijn zichtbaar en aanspreekbaar
- We vergroten de Internationale bekendheid van het Bos.

2.4.1 We versterken de identiteit van het Bos

Een sterke eenduidige identiteit vergroot de herkenbaarheid van het Amsterdamse Bos. Het 'merk' Amsterdamse Bos is opgebouwd vanuit de ontstaansgeschiedenis, de relevantie van het Bos (naar de missie: een gezonde en actieve bijdrage leveren) en de activiteiten daarbinnen. Velen kennen nog het Boschplan, zoals het bij de aanleg heette. Maar dat zegt niet automatisch iets over wat het Bos nu is.

We hebben op basis van resultaten uit bezoekersonderzoek en participatie voor het Bosplan de positionering van het merk 'Amsterdamse Bos' opnieuw bekeken. Met een heldere, herkenbare en onderscheidende positionering kunnen wij bezoekers, ondernemers en samenwerkingspartners aan het Bos binden. Het geeft daarnaast handen aan voeten aan de communicatie en marketing van het Amsterdamse Bos. Bezoekers waarderen de functies natuur en recreatie het hoogst. Mensen komen naar het Bos voornamelijk vanwege de natuur en het buiten zijn. En vanuit Amstelveen omdat het dichtbij is. Ondernemers en samenwerkingspartners verwachten met name samenwerking, professionaliteit en betrouwbaarheid.
Zij zijn als het ware aandeelhouders van het Bos. Dit maakt de publieke waarde van het Bos voor zijn omgeving de hoogste gedeelde waarde. Wij werken de positionering met de medewerkers en de ondernemers van het Bos verder uit in een merkstrategie en *brandbook*.

Daar hoort een uitnodigende huisstijl, het letterlijke gezicht naar buiten bij. Daarnaast versterken we de identiteit door de entiteit 'Boswachterij Amsterdamse Bos' te introduceren.

2.4.2 We zijn zichtbaar en aanspreekbaar

Voor bezoekers van het Bos zijn wij zichtbaar en aanspreekbaar. De Boswinkel is dé ontvangstplek en belangrijkste informatiebalie voor het Bos. De Boswachterij is het gezicht van het Bos naar

buiten, aanspreekpunt voor bezoekers en begeleidt excursies. Personeel en ondernemers staan bezoekers vriendelijk te woord en verwijzen hen zo nodig naar de juiste informatiekanalen. Online brengen wij het belangrijke nieuws over het Bos via de website. Op Facebook delen wij weetjes, nieuws en voeren wij gesprekken met onze bezoekers. Op de verschillende borden in het Bos communiceren wij helder hoe bezoekers ons kunnen bereiken.

Wij toetsen periodiek het sentiment over het Bos. We volgen actief klantbeoordelingssites zoals TripAdvisor en bevragen deelnemers aan bezoekersonderzoeken op wat zij van het Bos vinden. Drukte in het Bos en spanningen tussen bezoekersgroepen kan een belangrijke bepaler worden in dat sentiment. In de digitale participatie voor het Bosplan is bijvoorbeeld aan de respondenten de mening gevraagd over in te zetten maatregelen om de drukte te reguleren. Daarnaast onderzoeken wij op welke manier wij een campagne effectief kunnen inzetten.

Commented [5.1,2,e]: Wat zijn de resultaten van dit onderzoek? En in welke mate doen wij iets met deze resultaten?

2.4.3 We maken de diversiteit van het Bos beter zichtbaar

Het bewaren van de balans tussen natuur en recreatie heeft effect op de communicatie over het Bos. We leggen in onze publiekscontacten en de (marketing) communicatie de nadruk op de veelzijdigheid in het Bos. Zo bieden we de bezoeker handelingsperspectief en keuzes. We passen de resultaten uit de bezoekersonderzoeken en de ervaringen en ideeën van de Bosondernemers toe in ons evenementenbeleid, (natuur)educatie en onze programmering. Zo blijft deze aantrekkelijk en divers. De verrassende veelzijdigheid van het Bos staat in de etalage. Met een passende mix aan marketingcommunicatiemiddelen laten wij bestaande en nieuwe doelgroepen weten wat er allemaal te vinden en beleven is in het Bos. Zo willen we, meer dan voorheen, sturen op drukte in het Bos.

2.4.4 We vergroten de Internationale bekendheid van het Bos.

Het ontwerp van het Bos is gebaseerd op de beste buitenlandse voorbeelden uit de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw. De ontwerpers namen die kennis mee in het ontwerp en ontwikkelden het ook verder. Zo is het Bos op haar beurt weer een belangrijk voorbeeld van een grootstedelijk park en recreatiegebied in de wereld geworden. Jaarlijks ontvangen wij delegaties uit bijvoorbeeld Zuid-Korea, Italië, Noorwegen, Taiwan, China en de Verenigde Naties. Vaak voor algemene inspiratie, maar ook voor specifieke (beheer)oplossingen waar nieuwe en oude stedelijke groengebieden mee te maken hebben. We wisselen onze kennis actief uit.

We volgen relevante (internationale) ontwikkelingen waar de organisatie van het Bos van kan leren. Eén daarvan is dé standaard in Engeland, en in toenemende mate daarbuiten, voor goed groenbeheer: de *Green Flag*. Wij onderzoeken of deze standaard waardevol kan zijn voor het Bos. Daarnaast is er een internationaal netwerk (World Urban Parks) bedoeld voor kennisuitwisseling. Het Bos blijft hieraan deelnemen.

WORLD URBAN PARKS

the organisation for open space and recreation

Niet alleen buitenlandse beheerorganisaties, ook toeristen weten het Bos te vinden. Diverse reisgidsen hebben een lemma over het Bos opgenomen, hotels in Amsterdam vermelden het Bos in de informatie voor hun gasten en Amsterdam&Partners promoot het Bos bij toeristen. Zo draagt het Bos bij aan de spreiding van toerisme. Het doel is niet het internationaal toerisme actief te bevorderen.

3 Kaders

Het hoofddoel van dit Bosplan is de balans tussen natuur en recreatie behouden. Het beheren van het Bos en waken over de kwaliteit staat soms op gespannen voet met het faciliteren van het gebruik van het Bos. Er kan spanning zijn tussen belang van flora en fauna en dat van de bezoeker of ondernemer. We hebben ontwikkelen we beleidskaders waaraan we nieuwe ontwikkelingen, ondernemingen en evenementen toetsen (zie 3.2). Daarnaast geldt de algemene wet- en regelgeving (zie bijlage 3).

De gebiedszonering vormt de basis voor onze toetsing. De zonering is gebaseerd op verschillende aspecten zoals natuurwaarden (zie paragraaf), landschapskwaliteit (zie paragraaf) en het gebruik. De gebruikersdruk is zeer gevarieerd in het Bos (zie kaart). Met behulp van een uitgekiende zonering blijft het Bos in grote delen rustig.

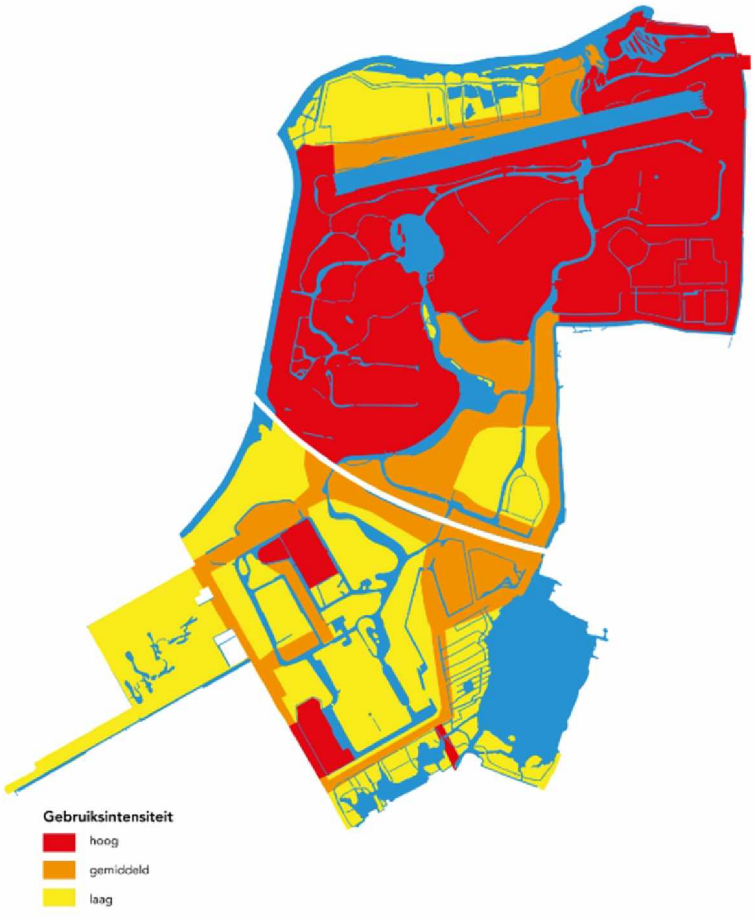

3.1 Gebiedszonering als basis voor toetsing

De natuurkwaliteit, het historisch ontwerp en de maatschappelijke waarde van het Amsterdamse Bos moet worden geborgd. We hebben een indeling van het Bos in drie zones: de activiteiten-, de rust- en de natuurzone. Deze zonering vormt de belangrijkste toetsing voor alle toekomstige ontwikkelingen. De natuurzone wordt nu uitgebreid met de begrazingsgebieden en de aangelegde ecologische zone 'de Groene As. Samen met de overige toetsinstrumenten, zoals het bestemmingsplan, vormt de zonering hét kader van waaruit we kunnen reageren en anticiperen op nieuwe ontwikkelingen, met in het achterhoofd de groene en maatschappelijke functie van het Amsterdamse Bos.

Het Bos wordt steeds intensiever gebruikt; het is bijna onmogelijk om een uitputtende lijst van gebruik en gebruikers op te sommen. Maar wij geloven dat onder de juiste regie en binnen de zonering nog voldoende mogelijkheden zijn om sportieve, culturele en maatschappelijke initiatieven en activiteiten (tijdelijk) te accommoderen en de rustzones in stand te houden.

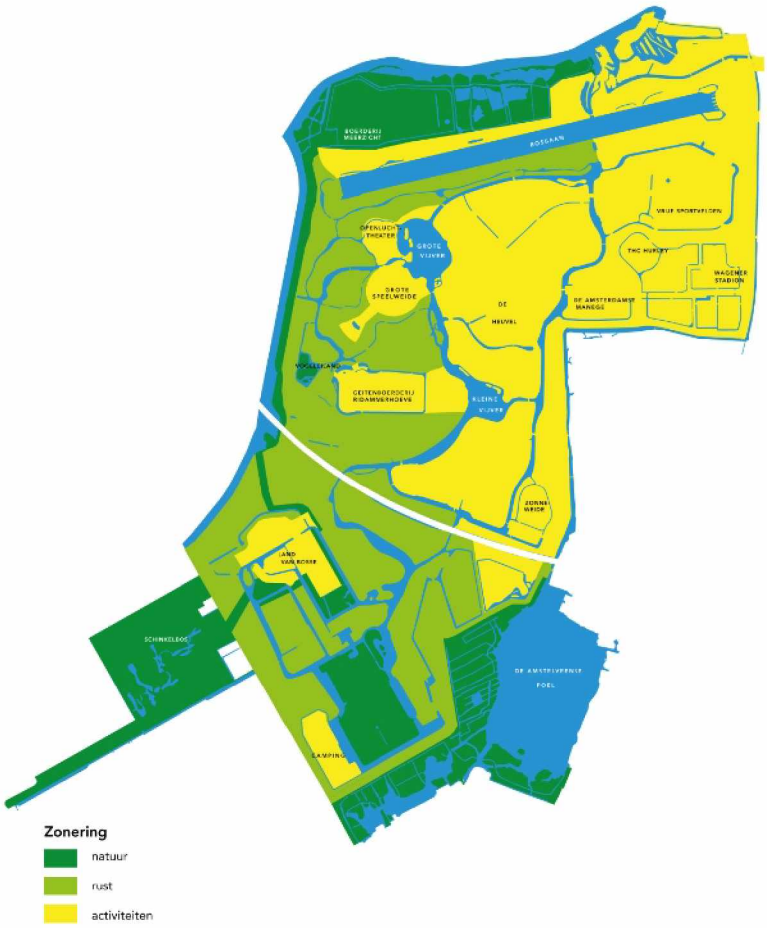

De zonering is het belangrijkste instrument om toekomstige ontwikkelingen te toetsen. We streven naar een goede balans tussen natuur, rust en activiteiten: nieuwe initiatieven en bestaande functies moeten passen binnen de zonering.

Natuurzone: in deze zone staat het behoud van natuur- en landschappelijke waarden voorop. Het gaat hierbij om de volgende gebieden: de oeverlanden van de Nieuwe Meer, de Amstelveense Poel, de begrazingsgebieden, de ecologische verbindingszone 'de Groene As' en het Schinkelbos. Deze gebieden worden intensief beheerd. De bezoeker is hier nadrukkelijk slechts te gast en kan vanaf een beperkt aantal paden in alle rust van de bijzondere planten en dieren genieten. In het Bos heeft de natuurzone de hoogste natuurwaarde. Voor nieuwe voorzieningen, activiteiten en evenementen is geen plaats. De natuurzone is verboden terrein voor honden.

Commented [5.1,2,e]: De oeverlanden kennen een intensief beheer. Het beheer van het Schinkelbos is echter zeer extensief. De term 'ecologisch beheer' is in deze misschien passender.

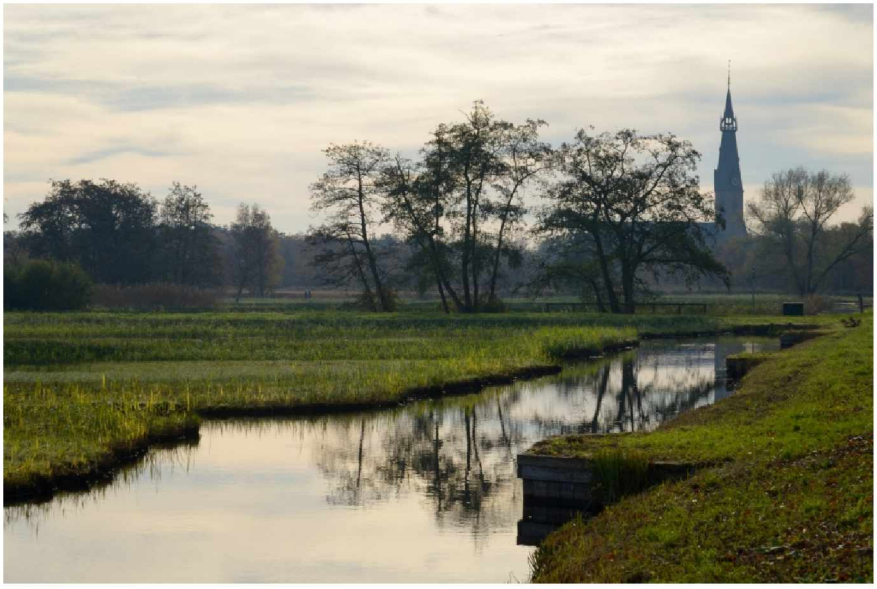

Rustzone: in deze zone ligt de nadruk op rust en natuurrecreatie. De natuurwaarde ligt iets lager dan in de natuurzone. Omvorming naar een gevarieerdere bosstructuur is gericht op verhoging van deze natuurwaarden, er is ruimte voor natuurlijker bosbeheer. Het ontbreken van recreatieve voorzieningen biedt rust aan dieren en bezoekers. Dit gebied is bij uitstek geschikt om extra natuur toe te voegen door bijvoorbeeld het aantal paden te verminderen. Voor evenementen en nieuwe voorzieningen is geen plaats, wel biedt de rustzone ruimte voor natuur educatieve activiteiten.

Activiteitenzone: in deze zone ligt de nadruk op landschap, sport en recreatie. Het gebied is parkachtig of wordt gedomineerd door recreatieve voorzieningen. Het beheer handhaaft of versterkt de landschapsstijl en bestaande recreatiemogelijkheden. De activiteitenzone ligt in de drukst bezochte delen van het Bos of bij grotere voorzieningen nabij de doorgaande weg en herbergt alle recreatieve voorzieningen. Voor nieuwe recreatieve voorzieningen en (grotere) evenementen is alleen in deze zone plaats. In de activiteitenzone mogen honden loslopen of aangelijnd worden uitgelaten (specifieke voorzieningen uitgezonderd).

Commented [5.1,2,e]: Is het in dit kader goed om te vermelden dat nieuwe voorzieningen geen afbreuk mogen doen aan de natuurwaarde van deze zone?

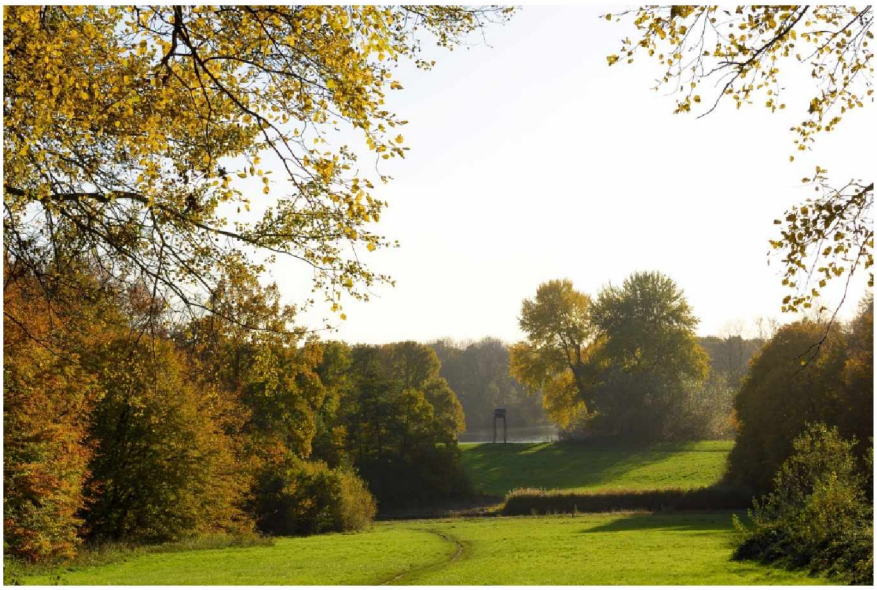

Grote voorzieningen in de activiteitenzone zijn:

- Geitenboerderij
- Klimpark
- Sportpark
- Evenemententerrein Land van Bosse
- Camping het Amsterdamse Bos
- Spa Zuiver
- Het Bostheater

De natuurzone scoort zeer hoog op de natuurwaardenkaart. In de rustzone scoort de natuurwaarde voornamelijk hoog. Terwijl is in de activiteitenzone de natuurwaarde vooral redelijk tot hoog scoort. Bij de grote voorzieningen in de activiteitenzone (zoals sportpark en camping) is de natuurwaarde laag.

3.2 Toetsingskaders

Evenementen

Het Bestemmingsplan Amsterdamse Bos (2018) van de gemeente Amstelveen is het toetsingskader voor alle evenementen in het Bos. Daarin staan de locatieprofielen met het maximale DB en aantal evenementen per locatie. Op het speciaal ingerichte evenemententerrein Land van Bosse zijn maximaal 7 geluidsdagen toegestaan. Daarmee is een mooie balans gevonden.

De eerste afweging van een evenement vindt altijd plaats in het Bos. Jaarlijks worden tientallen evenementen afgewezen omdat ze bijvoorbeeld niet passen in de agenda of niet aansluiten bij onze identiteit. In bijlage 3 is onze checklist met afwegingscriteria opgenomen.

Duurzaamheid en een goede balans tussen recreatie en natuur zijn belangrijke kaders voor het Bos. We gaan duurzame relaties aan met organiserende partijen, bij voorkeur op basis van wederkerigheid. Deze organisatoren produceren met respect voor mens en omgeving. Ze zijn bereid tot social return, bijvoorbeeld door met stagiairs te werken. Bij nieuwe contracten met grote organisatoren streven we naar continuïteit en marktconforme (financiële) garanties, bijvoorbeeld in de vorm van (gedeelde) investeringen in infrastructuur, langlopende contracten en afspraken over exclusiviteit. Tijdens grote internationale sporttoernooien betrekken we ook andere ondernemers in het Bos die satellietevenementen (muziek of theater) organiseren.

Wij zijn ons bewust van het spanningsveld tussen festivalvermaak, commercie en overlast. Daarom streven we naar het terugbrengen van het gevoel van overlast zonder dat het ten koste gaat van het festivalplezier. Te denken valt aan bredere segmentering, inrichting van het terrein, communicatie etc.

Er is een toenemende vraag naar evenementenlocaties in de regio, maar de mogelijkheden zijn begrensd. Dat betekent dat wij in het Bos actiever kunnen programmeren en sturen op het aanbod. Samen met de bestaande attractieve evenementen, die vooral 30-plussers trekken, willen wij bewust programmeren met steeds gevarieerder en aantrekkelijker aanbod van evenementen voor de verschillende doelgroepen in het Bos. Evenementen (zonder geluidsoverlast) gericht op kinderen of jongvolwassenen, die passen binnen de identiteit van het Bos (zie hoofdstuk 1) hebben daarbij prioriteit. Wij willen alleen diervriendelijke evenementen zonder gebruik van levende dieren; zo staan wij grote (internationale) viswedstrijden in het afgesloten water van de Bosbaan niet toe.

Zondag is de drukste dag in het Bos. Een tiental zondagen per jaar komen er meer dan 60.000 bezoekers naar het Bos om te recreëren. Voor grote evenementen gaat op zondag een scherpere afweging plaatsvinden.

Ondernemers/ horeca
In het Bos vullen ondernemers tal van maatschappelijke functies in. Particuliere exploitanten zijn verantwoordelijk voor voorzieningen als een klimpark, een spa, een pannenkoekenrestaurant, een Geitenboerderij, een camping, maneges, kanoverhuur etc. Het Bos telt zes café-restaurants, vaak gekoppeld aan een recreatieve voorziening zoals een spa of een manege. Deze voorzieningen vormen een waardevolle aanvulling op de recreatiemogelijkheden in het Bos.

Wij krijgen regelmatig aanvragen voor nieuwe voorzieningen en hebben een paar plekken waar participatieve ontwikkeling mogelijk is (zie paragraaf..). De eerste vraag die wij stellen bij de beoordeling ervan is of de voorziening past bij de missie en de identiteit van het Bos. De bedrijfsvoering van de voorzieningen bepaalt mede hoe bezoekers het Bos ervaren. Wij vragen van nieuwe ondernemers dat ze een aantoonbare relatie hebben of willen aangaan met het Amsterdamse Bos. Wij stellen de concrete vraag: waarom kiest deze ondernemer voor het Amsterdamse Bos? Wij letten bij de selectie van ondernemers en de voorzieningen op openbaarheid, de financiële opbrengst, landschappelijke inpasbaarheid, maatregelen op het gebied van duurzaamheid, social return, architectonische uitstraling, doelgroepen en omvang van de voorziening. Ook vinden we het belangrijk dat de ondernemer een bijdrage wil leveren aan de gezamenlijkheid in het Bos (ondernemersvereniging). Wij streven naar meer diversiteit in de horeca en aansluiting op de wensen en de behoeften van de bezoeker. Het inbouwen van flexibiliteit door een kortere looptijd van de huurcontracten (5 + 5 jaar optie), met uiteraard een marktconforme huur, is daarbij het uitgangspunt.

Wonen
Het Amsterdamse Bos is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De provincie Noord-Holland werkt samen met natuur beherende organisaties, boeren, gemeenten en waterschappen aan behoud en ontwikkeling van het NNN. Tegelijkertijd is het Bos het populairste recreatiegebied voor de Amsterdammers en Amstelveners. Voorzieningen ten behoeve van recreatie blijven daarom noodzakelijk. Kanttekening plaatsen wij bij het wonen in het Bos; het Bos is geen woongebied. Nieuwe woningen of woonboten. Voor bestaande woningen of woonboten geldt een uitsterfbeleid of wordt een recreatieve- of natuurbestemming gezocht.

Honden
De overlast van honden staat ieder jaar bovenaan in de top-3 van klachten. Er is geen enkel recreatie- en natuurgebied in Nederland waar de hondeneigenaar zoveel vrijheid geniet als in het Amsterdamse Bos. Negentig procent van het Bos is momenteel losloopgebied. Dat is ook een reden dat in het Bos bijna veertig hondenuitlaatcentrales legaal actief zijn. Een hondenuitlaatcentrale mag maximaal acht honden tegelijkertijd uitlaten.

Het huidige hondenlosloopbeleid van het Amsterdamse Bos staat haaks op het hondenbeleid in de Amsterdamse en Amstelveense parken en de recreatiegebieden in de omgeving zoals Spaarnwoude en 't Twiske. Daar geldt over het algemeen een aanlijnplicht voor honden, met her en der losloopgebieden. Soms zijn parken of gebieden helemaal verboden voor honden, zoals de heemparken in Amstelveen en de Amsterdamse Waterleidingduinen.

We zien dat het Bos steeds meer tegen de grenzen van het huidige hondenlosloopbeleid aanloopt. Door toenemende drukte nemen de conflicten tussen hondenbezitters en andere recreatieve gebruikers toe. Het aantal (bijt) incidenten is toegenomen. Daarnaast is de impact van loslopende honden op de natuur groot; veel loslopende honden jagen in bospercelen. Bodembroeders, zoals

de fazant en de houtsnip, zijn al jaren verdwenen uit het Bos en de populatie konijnen is flink teruggelopen. De vos brengt haar jongen in het Bos uitsluitend groot in een hondenverbodsgebied, zoals in het begrazingsgebied van Schotse Hooglanders.

We gaan een nieuwe hondenzonering voor het Bos instellen. Uitgangspunt is dat een groter aanlijnplicht-gebied voor honden in het Bos wordt ingesteld, met uitzondering van één aaneengesloten deel van het Bos waar honden los mogen blijven lopen. In het hondenlosloopgebied plaatsen wij zoveel mogelijk takkenrillen langs bosvakken. Dit voorkomt deels dat loslopende honden de bospercelen ingaan, waardoor de natuurwaarde beter wordt beschermd. Op bepaalde plekken in het Bos maken wij natuurlijke hondenspeelplaatsen ter compensatie.

Ook gaan wij het maximum aantal honden per bezoeker begrenzen tot drie, om te kunnen optreden tegen illegale honden uitlaatcentrales. Daarnaast verstrekken wij geen nieuwe vergunningen aan honden uitlaatcentrales.

3.3 Spelregels voor gebruik

Wij zien nu al dat het gebruik van het Amsterdamse Bos toeneemt. De verschillende bezoekers, met ieder zijn eigen wensen en behoeften, gaan elkaar op drukke momenten in het hoogseizoen in de weg zitten.

Zolang iedereen rekening houdt met andere bezoekers en met de natuur is het Bos groot genoeg voor alle gebruikers. Wij zetten ons in om een 'schone, hele en veilige' plek te bieden voor een goed natuur- en recreatieklimaat. De bezoeker heeft hier zelf ook een verantwoordelijkheid in, waarvan wij onze bezoekers in campagnes bewust willen maken.

Om alles in goede banen te leiden hanteren wij, naast de algemene wetgeving, ook huisregels. De boswachters zien er op toe dat deze regels worden nageleefd. De gemeente Amsterdam is privaatrechtelijk eigenaar van het Amsterdamse Bos en heeft op grond van artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht deze huisregels opgesteld (zie bijlage 4). De belangrijkste regels staan bij alle ingangen vermeld. Op bepaalde onderdelen is dit ook publiekrechtelijk verankerd in de APV van de gemeente Amstelveen, vooral de regels van het hondenbeleid.

4 Uitvoeringsagenda 2020-2024

Na vaststelling van het Bosplan moet het beleid worden uitgevoerd. Het plan bestendigt grotendeels de huidige situatie. Waar in het Bosplan wijzigingen in de werkwijze worden voorgesteld, worden die na het vaststellen doorgevoerd voor zover zij geen financiële of personele gevolgen hebben en verdere besluitvorming niet nodig is. In de VJN 2019 en binnen het programma Stadsbehoud is geld gereserveerd om het achterstallig onderhoud weg te werken. Voor diverse beleidswijzigingen moet nog nadere besluitvorming over financiering plaatsvinden, via de reguliere begrotingscyclus en opname in het programma stadsbehoud.

Hieronder volgt een overzicht van de bestuurlijke besluiten en te verwachte (bestuurlijke) voorstellen voor de komende jaren, waarbij prioriteit is gegeven aan zaken die van belang zijn om de huidige kwaliteit te verbeteren (vooral groot onderhoud, wegwerken achterstallig onderhoud en ontwikkeling van assetmanagement/werkwijze). Ook projecten die reeds in voorbereiding zijn krijgen prioriteit. Voor projecten die nieuwe kwaliteiten toevoegen, maar waarvoor nog geen financieringsmodel is, zal de uitvoering vanaf 2021 plaatsvinden. Te denken valt aan participatieve ontwikkellocaties en verbetering van de hoofdentree.

Hoe we vorm geven aan de uitvoering hangt af van de opgave. Als Bosorganisatie verbinden we ons meer en meer met de omgeving, betrekken we gebruikers groepen bij de uitvoering en verdiepen we de samenwerking met partners.
Soms kiezen we ervoor om traditionele regels op te stellen of een andere keer kiezen we zelf voor een bepaalde richting van ontwikkeling. Denk aan het opknappen van oevers en inrichting van ecologische verbindingen.

4.1 Beschermen

1. *Opstellen beheervisie*

In 1985 is de laatste integrale beheervisie vastgesteld. Deze visie dient nog steeds als basis voor de huidige beheer- en werkplannen. In 2016 is een Cultuurhistorische verkenning Amsterdamse Bos opgesteld, die duidelijk heeft gemaakt dat in de beheerplannen tot nu toe onvoldoende aandacht is geweest voor de instandhouding van de cultuurhistorische waarden. De beheervisie moet daarom worden geactualiseerd. Het doel is dat we in 2020 een integrale beheervisie voor het Amsterdamse Bos vaststellen. Deze visie draagt op basis van een integrale kijk op recreatie, cultuur, landschap en natuur kader stellende oplossingen aan voor beheer en onderhoud met een koppeling naar streefbeelden voor groen, grijs, rood en blauw. Uiteraard ook gekoppeld aan de assetwerkwijze van de gemeente.

-Financiering uit eigen begroting

2. *Implementeren assetwerkwijze (NEN inspecties, MJOP en SSK ramingen)*

Het beheer van groen en openbare ruimte verloopt in Amsterdam via de systematiek van assets. De aanvragen voor bijvoorbeeld het wegwerken van achterstallig onderhoud verlopen via het Meerjaren Investeringsprogramma (MIP) van de stad. Het Bos is in alle assets opgenomen. De voortgang per asset varieert.

NEN inspecties: Nagenoeg alle inspecties zijn afgerond of in uitvoering. Van de bruggen zijn alleen de verkeersbruggen en 21 Kramer bruggen geïnspecteerd. Een honderdtal bruggen moet nog worden geinspecteerd.

- *NEN inspectie van circa 100 bruggen € 150.000 (aanvraag in VJN)*

Opstellen MOP (meerjaren onderhoudsprogramma) per asset:
Alleen voor het vastgoed in het Bos is een meerjaren onderhoudsprogramma opgesteld. De komende jaren worden voor alle assets een MOP opgesteld.

- *Opstellen MOP per asset : € 200.000 (aanvraag in VJN)*

Op basis van NEN-inspecties, MOP's en SSK ramingen worden de beschikbare onderhoudsbudgetten herijkt en zullen voorstellen worden gedaan voor aanpassing van de onderhoudsbudgetten voor 2021 en volgende jaren.

3. Wegwerken achterstallig onderhoud.
Op basis van het instandhoudingsplan Amsterdamse Bos wordt achterstallig onderhoud weggewerkt voor de wegen en paden, het Bostheater, bruggen, groen en beschoeiingen. In de VJN 2019 heeft het College van Amsterdam bijna 5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het Bos. Nog niet alle NEN-inspecties zijn afgerond. Vooral bij de bruggen, waarvan nog een honderdtal door V&OR wordt geïnspecteerd, verwachten wij nog een extra inhaalslag te moeten maken. De wegen en paden zijn volledig geïnspecteerd. Een deel van de paden wordt blijvend verwijderd ten behoeve van natuurontwikkeling.

- *In het Instandhoudingsplan 2021-2024 (V&OR) is € 2,1 miljoen voor wegen en paden in het Bos opgenomen. Dit is op basis van de inspectiegegevens. Daarmee worden alle fiets- en wandelpaden op orde gebracht. Aanvraag gaat via VJN verlopen.*

4. Groot onderhoud oeverlanden
Cyclisch afplaggen van de oeverlanden van de Nieuwe Meer en de Amstelveense Poel is nodig om natuurlijke naar bos gaan. In 2005 en 2008 zijn al delen van de oeverlanden afgeplagd. Het verwijderen van boomopslag en afplaggen van meer terreindelen is inmiddels noodzakelijk. Daarbij wordt samenwerking gezocht met Rijnland die natuurvriendelijke oevers gaat aanleggen langs de Nieuwe Meer ten behoeve van verbetering van de waterkwaliteit.

Commented [5.1,2,e]: .. om de natuurlijke ontwikkeling van bos tegen te gaan. Dit is van belang omdat de oeverlanden bijzondere moerasvegetaties herbergt die door successie in kwaliteit en omvang afnemen.

-Nader te bepalen (met co-financiering Rijnland)

5 Strategische Samenwerkingsovereenkomst Rijnland en gemeente Amstelveen
Samen met de waterschappen, gemeente Amstelveen en de provincie gaan we structurele afspraken maken voor diverse waterprojecten. Daarbij wordt in eerste instantie gedacht aan het waterbeheer van het Amsterdamse Bos (incl. de Amstelveense Poel). Uitgangspunt is dat de uitvoering van de plannen (onder meer baggerwerkzaamheden en het recreatief bevaarbaar houden van het water in het Bos) gezamenlijk worden gefinancierd en dat de waterkwaliteit wordt verbeterd.

-Nader te bepalen

6 Bevaarbaar houden watergangen

Het Bos is een gebruiksbos en aangelegd om de Amsterdammers te vermaken. Behoud en beheer van water als recreatiewater (zwem- , vis-, en vaarwater) is daarom belangrijk maar staat onder druk. De oorzaak is de flinke toename van het aantal waterplanten.

-Jaarlijks € 150.000 voor maaien watergangen in het Bos

7. Professionaliseren van monitoring Flora en Fauna

De monitoring van het Bos gaan we verder professionaliseren. Sinds 2011 wordt er ten behoeve van de Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer structureel gemonitord. Voor de eigen bedrijfsvoering en het sturen op beleid en beheer is een verdere professionalisering van de monitoring en het aansturen daarvan wenselijk. Het monitoringsplan voor het Amsterdamse Bos uit 2011 zal daarvoor worden geactualiseerd. Doel is dat de huidige natuurwaarde van het Bos minimaal gelijk blijft (zie paragraaf…) en ecologische kansen worden benut.

- *Binnen begroting Bos*

8. Ziekten en plagen

Wij gaan de gevolgen van klimaatverandering, ziekten en plagen monitoren. Voor specifieke Bosonderwerpen, zoals de essentaksterfte, maken wij een Plan van Aanpak.

-Binnen begroting Bos

4.2 Benutten

1. *Cultuureiland*

Het college heeft voor de renovatie van Bostheater € 1,6 miljoen beschikbaar gesteld. Het theater vervult op die manier een functie in het spreiden van het bezoek aan Amsterdam. Tegelijkertijd is er sprake van achterstallig onderhoud. Een deel van het beton is verzakt of beschadigd, het terrein kent veel bouwsels. Daarom is het project Cultuureiland van start gegaan. De eerste fase is een verbetering van het achterstallig onderhoud en een herinrichting van het terrein. Daarnaast wordt onderzocht of een extra kwalitatieve impuls van het Bostheater kan plaatsvinden: te denken valt aan nieuwe horeca, flexibele openbare verlichting, glasvezel en mogelijkheden voor een jaarrond programmering.

- *Investering: € 6 miljoen waarvan € 1,6 miljoen gedekt. Aanvraag in VJN 2021 of 2022*

2. *Groen en duurzaam ontvangst in de hoofdentree*

Wij vinden het van belang dat de "Sportas-route" optimaal wordt geïntegreerd in onder meer de hoofdentree van het Bos. De kop van de Bosbaan, de hoofdentree van het Amsterdamse Bos, moet een ontvangst- en verblijfsplek zijn waar de fietser en voetganger centraal staan en de auto te gast is. Op dit moment overheerst de auto en zijn de oversteken van fietsers en voetgangers onduidelijk en onveilig. Daarnaast kunnen de voorzieningen in de hoofdentree een kwaliteitsimpuls gebruiken. Mede door ruimtegebrek wordt het rommeliger in het entreegebied. Ook is het informatiecentrum de Boswinkel onvoldoende uitnodigend voor het publiek. Gezamenlijk met de ondernemers in het gebied gaan wij een plan maken om de hoofdentree te verbeteren. De voorbereidingskosten (proces – en onderzoekskosten) om te komen tot een definitief ontwerp voor het entreegebied en een besluit van het college bedraagt € 0,3 miljoen.

-Investering (ongedekt): € 0,3 miljoen voor planvorming hoofdentree, in VJN 2020 wordt gezocht naar dekking.

3. *Natuurontwikkeling*

Door functiewijzigingen en/of het vertrek van partijen kan een aantal locaties worden herontwikkeld. Bepaalde locaties zoals de voormalige houtzagerij en enkele woonhuizen krijgen na sloop een natuurbestemming.

-Investering (ongedekt): € 0,3 miljoen voor planvorming, sloop en een deel van de uitvoering.

4. *Participatieve ontwikkellocaties de Teil en de Uitkijk*

Een paar ontwikkellocaties in het Amsterdamse Bos gaan we participatief ontwikkelen. Het verlaten padvindersgebouw de Teil en de overtollige gemeentewerf de Uitkijk hebben daarbij voorrang. Veel private partijen hebben de afgelopen jaren interesse getoond in deze objecten. Per locatie maken wij een plan waarbij in een participatieproces aansluiting wordt gezocht bij de wensen en behoeften van de Bosbezoeker. Insteek is ook dat de herontwikkeling structureel de begroting van het Bos verbeterd.

Investering (ongedekt): € 0,4 miljoen voor planvorming, participatieproces en stukje uitvoering van twee ontwikkellocaties.

-In VJN 2020 wordt gezocht naar dekking.

5. *Sportpark Amsterdamse Bos en renovatie Bosbaancomplex (deels onder regie van Sport)*

Op Sportpark Amsterdamse Bos moet worden geïnvesteerd in de laanstructuur, onder meer met bomen, fietsenstallingen en verbreding fietspaden. Daarvoor heeft R&D een ontwerp opgesteld. Naar verwachting gaat dit project in 2020 van start met onder meer cofinanciering van Rijkswaterstaat (compensatie bomenkap verbreding A9; nieuwe aanplant van 100 bomen). De paden worden aangepakt uit het budget voor renovatie van wegen en paden.

De hoofdtribune van het Wagenerstadion is vernieuwd, maar het hockeystadion is nog niet af. De oost- , west- en zuidtribune moeten op termijn worden vernieuwd. De financiering is vooral een verantwoordelijkheid voor de eigenaar van het stadion, de KNHB.

Het Bosbaancomplex is een Rijksmonument. Onderzoek heeft aangetoond dat vooral de botenloodsen en de betonnen steigerelementen kampen met achterstallig onderhoud. Ook is een kwaliteitsimpuls op het gebied van duurzaamheid gewenst, met name op het gebied van energiebesparing.

Investering:

- *Uitvoering laanstructuur sportpark € 0,7 miljoen (gedekt).*

- *Bosbaancomplex: ongedekt € 0,2 miljoen voorbereidingskosten (via VJN 2020 programma Sport)*

6. *Duurzaamheid*

Het Amsterdamse Bos levert een bijdrage aan de verduurzaming van de stedelijke omgeving en de klimaatdoelstellingen van de gemeente Amsterdam. Wij beoordelen initiatieven op duurzaamheid, voor zowel energie- en milieubeleid als sociaal-maatschappelijke doelstellingen. Er is de afgelopen jaren al veel gerealiseerd: van een groene stroomvoorziening met negen stroompunten op de evenementenlocatie tot zonnepanelen op onze eigen gebouwen.

In bijlage 3 zijn de duurzaamheidsacties van het Bos beschreven. De komende jaren blijft duurzaamheid een belangrijke randvoorwaarde voor alle lopende en nieuwe projecten en activiteiten.

-Investering: pm (VJN 2020)

7. Opstellen van een sponsorplan

We ontwikkelen een sponsorplan en benaderen bedrijven om bijvoorbeeld Schotse Hooglanders of banken te adopteren. .

Commented [5.1,2,e]: Het spreekt mensen wellicht aan om bijzondere flora en fauna te sponsoren (bijv. de tulpenboom, welriekende nachtorchis of de ringslang).

-Investering eigen begroting

8. *Inzet vrijwilligers*

We stellen een plan op om de inzet van vrijwilligers in het Bos uit te breiden en te borgen. Het beheer van de heemtuin het Vogeleiland in het Bos wordt voornamelijk gedaan door vrijwilligers en is daarbij een uitstekende referentie.

-Investering eigen begroting

9. *Duurzame relaties met belanghebbenden*

Wij ontwikkelen een lobbyagenda die ons strategisch en uitvoerend ondersteunt in het onderhouden van de contacten met de verschillende belanghebbenden in en om het Bos.
- Participatie: wij starten met een groep belanghebbenden die ons adviseert over onderwerpen.

-Investering: jaarlijks € 0,1 miljoen

10. *We stellen nieuwe criteria op voor (nieuwe) voorzieningen en ondernemers*

-Investering eigen begroting

4.3 Bereikbaar

1. *Onderzoek uitbreiden betaald parkeren*

In 2018 is betaald parkeren ingevoerd in het entreegebied van het Amsterdamse Bos. De eerste resultaten zijn goed. Het aantal auto's van langparkeerders van de Zuidas en de buurt is flink afgenomen, waardoor er op de meeste dagen weer plek is voor de bosbezoeker. Er vindt zoals verwacht wel een waterbedeffect plaats naar bijvoorbeeld de Nieuwe Kalfjeslaan. Om dit te

verminderen en fietsen, OV en wandelen verder te promoten, onderzoeken we of betaald parkeren op meerdere plekken in het Bos kan worden ingevoerd.

Investering: in ieder geval kostendekkend

2. *Ontwikkeling van hubs (knooppunten voor fietsen, ov/ museumtramlijn en auto)*

Bij de herontwikkeling van het entreegebied willen wij meer ruimte bieden aan fietsers en voetgangers. Een onderdeel daarvan is de ontwikkeling van een zogenaamde hub, een recreatief knooppunt waar de bezoeker van het Bos makkelijk kan overstappen van auto of ov/museumtram naar een (gratis) Bosfiets. Het plan wordt opgenomen in het project Groene en Duurzame Ontvangst in de entreegebieden.

Investering: pm via VJN

3. *Onderzoek rondje Nieuwe Meer. Verkennend onderzoek verbeteren bereikbaarheid Bos voor inwoners Amsterdam West/ Badhoevedorp*

Het rondje Nieuwe Meer wordt altijd in veel rapporten genoemd, maar er is nog nooit onderzoek verricht naar de haalbaarheid. Gezamenlijk met R&D, Provincie Noord-Holland en Gemeente Haarlemmermeer willen wij de (financiële) haalbaarheid van één of twee brugverbindingen onderzoeken. Incl. frequentie pontverbinding.

4. *Bewegwijzering en het Bos en naar het Bos*

Zichtbaar en vindbaar: een goede bewegwijzering is onontbeerlijk bij het uitdragen van de veelzijdigheid van het Bos. Wij brengen de bewegwijzering op orde.

Investering: € 0,15 miljoen.

4.4 Bekend

1. *Bezoekersmonitoring en tellingen*

Eén keer per vier jaar doen wij een recreatieonderzoek naar behoeften en wensen van onze bezoekers. In 2014 is het laatste recreatieonderzoek onder onze bezoekers uitgevoerd.
Wij willen de drukte beter in beeld krijgen door bij alle in- en uitgangen en voorzieningen jaarrond te tellen. In 2010 is voor het laatst op deze manier geteld.

-Investering: € 0,1 miljoen

2. *Veelzijdigheid zichtbaar: meegroeien met de bezoeker*

Wij herijken onze set communicatiemiddelen en –kanalen, onder meer gebaseerd op de bezoekersonderzoeken. Met ondernemers in het Bos bekijken wij wat de mogelijkheden zijn om gezamenlijk als Bos naar buiten te treden.

-Investering: pm in VJN

3. *Zichtbaar, aanspreekbaar, klantvriendelijk*

-Boswachterij: de Boswachterij blijft het gezicht van het Bos naar buiten, ook in publicaties. Door een mediatraining vergroten de boswachters hun vaardigheden op dat vlak.

- De Boswinkel: wij streven naar uniformiteit in uitstraling en klantvriendelijkheid. De Boswinkel is het aanspreekpunt voor vragen over het Bos. Het verdient daarom aanbeveling ook de klachtenafhandeling te beleggen bij De Boswinkel.
- Klantvriendelijkheid: ter ondersteuning van de reputatie van het Bos investeren we in klantvriendelijkheidstrainingen voor het personeel. In deze trainingen worden vaardigheden in omgangsvormen met bezoekers vergroot.

-Investering: eigen begroting

4. Reputatie
- Balans in programmering: het Amsterdamse Bos blijft aantrekkelijk voor onze bezoekers door de balans te bewaren in de programmering van evenementen.
- Drukte en gedrag: wij onderzoeken met het campagneteam van het Communicatiebureau hoe gedragsbeïnvloeding effectief kan worden ingezet om spanningen vanwege drukte tussen bezoekersgroepen in het Bos te verminderen. Daarnaast onderzoeken wij het effectief inzetten en uitvoeren van campagnes.
- Informatie en monitoring: wij blijven onze bezoekers, ondernemers en de omwonenden tijdig en juist informeren over (infra)projecten en evenementen in het Bos. Wij blijven issues volgen.

-Investeringskosten: 0,1 miljoen

5 Financiën

Structureel draagt de gemeente Amsterdam per saldo € 4,2 miljoen bij aan de exploitatie van het Amsterdamse Bos. Daarnaast worden jaarlijks met de begroting wisselende bedragen toegekend voor de vervanging van kapitaalgoederen.

5.1 Structureel

Voor de lasten is een bedrag van € 4,8 miljoen begroot, na aftrek van de kosten voor rente en afschrijving resteert € 4,2 miljoen voor exploitatie van het bos. In de begroting is een bedrag van € 0,6 aan baten opgenomen.

Tabel begroting 2019 Amsterdamse Bos x € 1 miljoen

Lasten	4,8
Baten*	0,6
Saldo	4,2

Bron: begroting 2019

* Voornamelijk verhuur terreinen en vastgoed, exclusief inkomsten uit erfpacht en parkeren entreegebied. Deze laatste opbrengsten zijn elders in de begroting van Amsterdam opgenomen.

*Tabel beheercalculatie Amsterdamse Bos op basis van normbedragen en verzorgd niveau**

Beheercalculatie Amsterdamse Bos				
Groep	Vervanging	Onderhoud	Totaal	Opmerkingen
Asset verhardingen (wegen en paden)	€ 451.543,49	€ 261.154,06	€ 712.697,55	
Asset groen	€ 1.006.212,33	€ 1.047.000,69	€ 2.053.113,02	
Asset verhardingen (onderdelen meubilair, kinderbaden etc)	€ 290.532,01	€ 104.885,42	€ 410.117,43	
Asset civiele constructies (bruggen, oevers en damwanden)	€ 742.627,13	€ 119.968,28	€ 872.595,41	
Asset Openbare verlichting				volledig bij VenOR
Reiniging		€ 867.079,00	€ 867.079,00	
Vastgoed		€ 347.500,00	€ 347.500,00	
Water		€ 74.250,00	€ 74.250,00	Primaire watergangen bij Rijnland
Totaal kosten per jaar	€ 2.490.914,97	€ 2.821.837,45	€ 5.312.752,42	
Eigen beheer/ personeelskosten uitvoering, reiniging, groen		€ 736.224,00		
Totale kosten (min aftrek personeelskosten beheer en onderhoud)	€ 2.490.914,97	€ 2.085.613,45	€ 4.576.528,42	
Beheer en onderhoudbudget			€ 1.900.000,00	
Structureel te kort op begroting Bos			€ 2.676.528,42	

Rekening houdend met het ambitieniveau 'verzorgd' is er een structureel te kort van € 2,6 miljoen. De beheercalculatie is gebaseerd op basis van genormeerde kosten en recente offertes. Dit is

gedaan op basis van landelijke normeringen, rekening houdend met de specifieke situatie in het Bos.

*Disclaimer tabel beheercalculatie : de normbedragen komen niet altijd overeen met de dagelijkse praktijk. Bijvoorbeeld conform landelijke norm is een bedrag van € 867.079,-- voor het schoonhouden van 1000 hectare natuur- en recreatiegebied met onder meer 117 bruggen en 200 km aan wegen en paden noodzakelijk. De reiniging in het Bos gebeurt in eigen beheer met een eigen vuilnisauto en eigen personeel tegen veel lagere kosten. Ook de bruggen, meubilair en voorzieningen worden in eigen beheer schoongemaakt.
Daarnaast is de vervangingspercentage van bomen in een bosperceel lager dan in een park of langs een laan. In principe worden alleen solitaire (laan) bomen vervangen of wordt er ingepland na verwijdering van gehele boomgroepen (bijvoorbeeld als gevolg van essentaksterfte of vernatting).

Op basis van eenheidsprijzen en oppervlakte arealen is de conclusie dat het onderhoudsbudget te laag is om 1000 hectare bos met onder meer 117 bruggen, 200 km aan paden en 34 gebouwen duurzaam te onderhouden. Een reële inschatting is dat er jaarlijks een structureel te kort is van € 1,5 miljoen tot € 2 miljoen. Dit bedrag komt overeen met het instandhoudingsplan Amsterdamse Bos dat in 2017 door de DG-groep is opgesteld, daarin staat beschreven dat jaarlijks € 2 miljoen extra nodig is om het bos duurzaam te onderhouden.
Dit tekort is ook de belangrijkste reden dat het achterstallig onderhoud de afgelopen jaren is toegenomen. De infrastructuur is op bepaalde onderdelen (bijvoorbeeld drainage, wegen en paden, bruggen en beschoeiingen) tachtig jaar oud en er is inmiddels veel achterstand op onderhoud. Op diverse plekken in het Bos ontstaan gevaarlijke situaties, bijvoorbeeld door verzakking en scheuren in het asfalt en funderingsproblemen bij bruggen. Een aantal bestaande voorzieningen moet dan ook vervangen of gerenoveerd worden.

De laatste decennia vindt in de begroting van beheer en onderhoud prioritering plaats (drukke delen van het Bos hebben voorrang) of wordt jaarlijks incidenteel geld aangevraagd, bijvoorbeeld om te voldoen aan de zorgplicht langs de 200 km aan wegen en paden.

- *Bemensing*

Organisatie optimalisatie (FTE benodigd).

5.2 Incidenteel

In 2018 is gestart met de NEN-inspectie van de assets in het Amsterdamse Bos; voor een aantal asfaltpaden en 15 bruggen is deze afgerond. De NEN-inspecties van alle overige assets en het restant van de bruggen gaan de komende jaren in opdracht van VenOR plaatsvinden.

Voor de Voorjaarsnota 2019 zijn voorstellen benoemd voor investeringen om een deel van de achterstand in te lopen. Dit college gaat de komende jaren hard aan de slag om het Bos op orde te krijgen en wil in 2020 bijna € 5 miljoen in het Bos investeren.

Uitgaande van het instandhoudingsplan 2017 (DG-groep) en afgeronde NEN inspecties is nog eens incidenteel circa € 3 miljoen nodig om het achterstallig onderhoud weg te werken met name voor de bruggen, wegen en paden.

Tabel investeringen Bos in Voorjaarsnota gemeente Amsterdam (2019)

Investering/ opgenomen in VJN 2019	**2019**	**2020**
Bruggen	75.000	725.000
Wegen en paden	600.000	1.450.000
Renovatie Bostheater		1.600.000
Groen		100.000
Gebouwen		121.000
Beschoeiingen		221.000
Totaal	675.000	4.292.000

In de VJN 2020 gaan wij op basis van (nieuwe) NEN inspecties van V&OR, wederom voorstellen doen om achterstand voor de wegen, paden en bruggen verder aan te pakken. Op basis van NEN-inspectie en ramingen van achterstallig onderhoud van wegen en paden is in ieder geval nog één keer € 2,1 miljoen benodigd. Daarnaast vragen wij geld aan (zie H4. Uitvoeringsagenda 2020-2024) voor de realisatie van een aantal ambities.

Hier tabel uitvoeringsagenda

5.3 Financieringsbronnen

Vanwege het regionale (en zelfs het nationale) belang van het Bos vinden wij dat het tijd wordt dat meerdere partners gaan bijdragen aan het Bos, zowel overheden als private partijen.

Overheden die in het recente verleden incidentele bijdragen aan het Bos hebben geleverd zijn de gemeente Amstelveen, Rijkswaterstaat, de provincie en waterschap Rijnland. Structureel is er kleine bijdrage van het Rijk van € 55.000,- (SNL subsidie) en gemeente Amstelveen (toezicht € 50.000,- en monumentensubsidie bruggen € 10.000,-).
Wij gaan met deze overheden in overleg met het uiteindelijke doel een strategische samenwerkingsovereenkomst aan te gaan, waarbij cofinanciering een onderdeel is. Wij willen onder meer een beroep doen op het landschapsfonds van de provincie.

Daarnaast willen wij meer private partijen aan het Bos binden. Op basis van onderzoek en trendanalyses ontwikkelen wij proposities voor sponsoring voor het Bos, passend bij de doelstellingen van het Bosplan. Aansluitend op de behoefte aan spreiding van bezoekers en diversifiëring, onderzoeken wij samen met ondernemers in en buiten het Bos de mogelijkheden voor promotie waarin wij gezamenlijk optreden met een aanbod en programmering die op elkaar inspelen.

Zo is bijvoorbeeld de jaarlijkse bloei van de kersenbomen in het Bloesempark een publiekstrekker. Door in 2019 met ondernemers in en buiten het Bos een aantrekkelijk pakket van aanbiedingen te ontwikkelen, maar het Bloesempark zelf zo vrij mogelijk van evenementen te houden, bleef het optimaal beschikbaar voor bezoekers.

Extra inkomsten zijn onder meer te verwachten uit tariefsverhoging voor vastgoed en evenementen.

Bijlagen

Bijlage 1 Kernwaarden Amsterdamse Bos

KERNWAARDE	VERFRISSEND	VERRASSEND	VEELZIJDIG
BELOFTE	Een groot stadsbos, midden in een van de dichtstbevolkte gebieden van Europa. De beste plek om diep adem te halen en helemaal opgefrist te worden. Voor iedereen.	Het Bos vind je hier om de hoek. Je ontdekt dingen. Je maakt hier alle seizoenen mee. En om iedere bocht vind je een ander aangezicht.	Je geniet hier van natuur, rust en ruimte. Of kom om te sporten. Maar bezoek ook eens een evenement of leer over het Bos. Er is zoveel te doen. En dat doen we met respect voor elkaar.
BEWIJS	• Uitgebreide wandel- en fietsroutes • Goede bereikbaarheid • Alle plekken/middelen bij elkaar waar je je (mee) kunt ontspannen • Kennisdeling met professionele netwerk en bestuur	• De zichtbare natuur • Onverwachte vondsten • Voorzieningen • Kinderen op ontdekkingstocht • Natuur liefhebbers	• Verschillende gebruikers die naast elkaar gebruik van het Bos • Verscheidenheid aan activiteiten en natuur • Bosorganisatie ook zichtbaar in professionele netwerk en bestuurlijke omgeving
IN DE ETALAGE	Beeld van de vitaliserende werking van natuur. Sportende mensen.	Beeld van ontmoeting en samen dingen doen. Mensen die kijken naar planten of dieren.	Beeld van mensen die plezier met en aan elkaar beleven. *Ook al doen ze iets anders.* Professionals die voorlichting geven.

Bijlage 2 Leefstijlen Amsterdamse Bos

Uitbundig geel: 26 %
Recreanten in de gele belevingswereld zijn echte levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren. Recreatie is voor deze groep genieten, uitgaan en lekker eten. Actief, sportief, gezellig en verrassend zijn de kernwoorden bij de vormen van recreatie die zij kiezen. Contact met anderen –familie, vrienden of kennissen –is belangrijk. Zij gaan ook regelmatig met een grotere groep dan alleen het eigen gezin op pad. Ze zijn energiek en enthousiast en letten er bij het uitkiezen van een activiteit op dat iedereen het ook naar de zin kan hebben. Recreatief winkelen behoort zeker ook tot hun favoriete bezigheden. En ze beschikken over iets meer budget dan gemiddeld.

Gezellig lime: ruim 20%
Gezellig lime recreanten zijn gewone, gezellige mensen die recreëren om zo even weg te zijn van de dagelijkse beslommeringen. Recreëren is "even lekker weg met elkaar". Daarbij staat samen zijn, gezelligheid en (sportieve) ontspanning centraal. De lime recreant stelt daarbij niet van die bijzondere eisen. Een braderie of rommelmarkt is heel gezellig, je komt er altijd wel iemandtegen! Lekker vrij zijn, rust en doen waar je op dat moment zin in hebt, dat telt voor de recreanten uit de lime belevingswereld. Daarbij wordt wel een beetje op de kosten gelet, je kunt tenslotte je geld maar één keer uitgeven.

Ingetogen aqua: 16 %
Recreanten uit de aqua belevingswereld zijn bedachtzaam en geïnteresseerd in cultuur en wat zij kunnen betekenen voor de maatschappij. Ze beschrijven zichzelf als ruimdenkend, rustig, geïnteresseerd in anderen en serieus. In deze groep vinden we relatief vaker empty nesters, die weer tijd hebben voor hun eigen interesses. Inspirerende maar ook vaak rustige activiteiten horen daar bij. Zij verdiepen zich graag in kunst en cultuur, willen nog volop meedoen met de maatschappij van vandaag en alle veranderingen die zij daarin zien. Deze recreanten houden ook wel van sportieve activiteiten. Wandelen, fietsen, nordic walking: dat houdt je fit!

Ondernemend paars: 12%
Recreanten uit de paarse belevingswereld laten zich graag verrassen en inspireren, met name door cultuur. Nieuwe dingen zien,ontdekken en beleven. Het gewone is vaak niet goed genoeg voor de ondernemend paars ingestelde recreant. Zij zijn op zoek naar een bijzondere ervaring. Met name cultuur, maar ook activiteit en sportiviteit staan daarbij vaak centraal. Toch zien we na een drukke (werk)periode dat deze recreanten ook erg kunnen genieten van een sauna of wellnessarrangement. Het zijn relatief veel jonge één-of tweepersoonshuishoudens.

Creatief en inspirerend rood: 9%
Recreanten uit de rode belevingswereld zijn in het algemeen erg creatief, op zoek naar uitdagingen en inspirerende ervaringen. Ze gaan graag buiten de gebaande paden. Karakterkenmerken als onafhankelijk, intelligent, zelfbewust, artistiek en ruimdenkend passen goed bij deze recreanten. Het onbekende is juist spannend en prikkelend. Recreatie betekent naast sportiviteit en ontspanning ook het zoeken naar vernieuwende stromingen, moderne kunst en andere culturen.

Stijlvol en luxe blauw: 8%

Recreanten uit de blauwe belevingswereld zijn zelfverzekerd en vinden dat ze in hun vrije tijd wel wat luxe en stijlvol ontspannen verdienen. Ze zijn zakelijk en intelligent. Ze houden van stijl en klasse, zijn wat meer gericht op de exclusievere vormen van recreatie. Recreëren betekent voor hen zich even ontspannen en afstand nemen van de dynamiek van alledag. Dit doen zij door actief te sporten maar ook door aandacht te besteden aan het 'social network'. In hun vrije tijd zoeken zij graag "ons soort mensen". Meer exclusieve vrijetijdsbestedingen als wellnessen ook bijeenkomsten met VIP arrangementen, zijn populair bij deze belevingswereld.

Rustig groen: 8%
Recreanten uit de groene belevingswereld zijn kalm en serieus. Recreëren is voor hen niets anders dan uitrusten, ontspannen en tijd hebben voor je hobby's. Even rust nemen in eigen omgeving en niets aan je hoofd hebben. In eigen omgeving is genoeg moois te zien en te ontdekken, je hoeft er niet ver voor te reizen. Lekker tijd hebben voor je hobby en omgaan met bekenden die dezelfde hobby hebben. Groene recreanten omschrijven zichzelf relatief vaker als gewoon, nuchter, bedachtzaam en kalm. Zij gaan graag hun eigen gang en vinden dat de maatschappij van vandaag toch wel erg hard aan het veranderen is. Hun gevoel is dat het "vroeger vaak beter was". De dagrecreatieactiviteiten die zij kiezen, passen vaak goed bij deze beleving. Eén-en tweepersoonshuishoudens in de oudere leeftijdsklassen zijn in deze groep relatief oververtegenwoordigd.

BIJLAGE 3 Deelgebieden Amsterdamse Bos

Flora en fauna
Het Amsterdamse Bos is een belangrijk leefgebied voor zeldzame en bedreigde soorten van moerassen en laagveen. Met het ouder worden van het Bos komen er steeds meer bossoorten voor. Inmiddels broeden in het Bos boomklevers, boomkruipers, kleine bonte spechten, raven, uilen (bosuil, ransuil), en roofvogels (buizerd, sperwer, havik, torenvalk en boomvalk). Voor de watervleermuis, eekhoorn, ringslang en bunzing is het Bos het belangrijkste leefgebied in de regio. De waterpartijen in het Bos vormen deels een ecologisch netwerk en zijn belangrijk voor specifiekede flora en fauna. In 1999 en 2005 is het zuidelijk deel uitgebreid met het Schinkelbos (45 hectare). Hier komen veel broedvogels voor.

Commented [5.1,2,e]: De wespendief is onder de roofvogels misschien wel de meest bijzondere broedvogel in het Amsterdamse Bos.

Commented [5.1,2,e]: Naast de watervleermuis geldt dit ook voor de rosse vleermuis.

Naar een natuurlijker bos
De omvorming van een zichtbaar aangeplante structuur tot een natuurlijker bos biedt kansen voor de natuur. Open en gesloten plekken wisselen elkaar af. Jonge en oude bomen komen naast elkaar voor. Door omgezaagde [of omgevallen] bomen te laten liggen is het aandeel dood hout toegenomen. Veel soorten zoogdieren, vogels, insecten planten, paddenstoelen en mossen profiteren hiervan.
Er zijn 500 paddenstoelsoorten in het bos waargenomen, waarvan er 28 voorkomen op de Rode Lijst van zeldzame of bedreigde soorten. Ook begrazing door Schotse hooglanders bevordert de natuurwaarde.

Commented [5.1,2,e]: Bron?

Commented [5.1,2,e]: Binnenkort ook door Exmoorpony's

De oeverlanden van de Nieuwe Meer en de Amstelveense Poel zijn restanten van het oorspronkelijke veenlandschap. De gebieden danken hun hoge natuurwaarde aan een afwisseling van natuurtypen zoals nat grasland, rietland en diverse soorten moerasbos. Wij houden dit door arbeidsintensief beheer in stand.

Gebied	Vegetatie	Fauna	Beheer	Ontwikkelingen
Oeverlanden Amstelveense Poel	Veenmosriet-land, nat schraalland welriekende nachtorchis, ronde zonnedauw	Ringslang	intensief, in stand houden bijzondere veenmos- en rietlandvegetaties door maaien en afvoeren	Cyclisch afplaggen is nodig om natuurlijke successie richting bos tegen te gaan. Het opzetten van het waterpeil zoals uitgevoerd in 2005 is mogelijk ook in andere delen van de oeverlanden wenselijk. Rijnland zet in op verbetering waterkwaliteit door defosfatering en aanleg natuurvriendelijke oevers. Grootschalig onderhoud aan paden, landhoofden en damwanden is op korte termijn noodzakelijk.
Rietlanden ten zuiden van de Nieuwe Meer (inclusief Land van Bakker)	Moeras, overjarig riet en bos. Veenmos-rietland.	bruine kiekendief, kleine en grote karekiet, rietgors, blauwborst, waterral, roerdomp. Rode-Lijstsoorten: snor en rietzanger	intensief, in stand houden bijzondere veenmos- en rietlandvegetaties door maaien en afvoeren, kappen (grote) bomen	Cyclisch afplaggen is nodig om natuurlijke successie richting bos tegen te gaan. In 2008 is al een gedeelte van de rietlanden afgegraven. Het verwijderen van boomopslag en afplaggen van de andere terreindelen is inmiddels noodzakelijk. Rijnland zet in op verbetering waterkwaliteit door de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de Nieuwe Meer (2020).
Open weideland-schap polder Meerzicht (22 hectare)	Kruiden- en faunarijk grasland	Water- en rietvogels, Dagvlinders, libellen, kleine zoogdieren	gericht op botanische ontwikkeling graslanden in combinatie met goede omstandigheden water- en rietvogels. Maaien en beweiden.	Weidevogelstand gedecimeerd (landelijke trend, predatie oa door vos). Verbeteren omstandigheden voor water- en rietvogels, insecten en oeverplanten door gedeeltelijk opzetten waterpeil en aanleggen natuurvriendelijke oevers.
Graslanden	Kruiden- en faunarijk grasland	Dagvlinders, libellen, kleine zoogdieren	Maaien en afvoeren	Kwaliteitsimpuls door kleinschalig en afwisselend maaibeheer. Inbrengen sleutelsoorten zoals grote ratelaar.

Parkbos	Afwisseling van verschillende bostypen, gemengd loofbos, ongemengd naaldbos.	Holenbroeders, vleermuizen, boommarter, eekhoorn	Dunningen op toekomstbomen niveau.	Sterfte van bomen, essentaksterfte (es), letterzetter (spar) en beuk (oorzaak onbekend). Monitoring en plan van aanpak ziekten en plagen.
Natuurbos	Gemengd loofbos, structuurrijk (afwisseling van grotere open plekken met struiken en jonge bomen en meer gesloten bosopstanden)	Bosvogels, kleine zoogdieren	Omvormingsbeheer, periodiek open houden van 10% bosoppervlakte).	Ook hier de gevolgen van boomaantastingen volgen. Nadruk daarbij ligt hier op natuurlijke verjonging. Verhogen natuurwaarde door verwijderen paden en omvorming bosranden.
Schinkelbos	Begraasd landschap met kleinschalige afwisseling van moeras, grasland en bos	Vogels van moeras en halfopen landschap	Begrazing, verwijderen boomopslag uit moeras	Vergroten variatie door gemengde begrazing met paarden en koeien (nu alleen nog koeien). Oktober 2019 start een proef met begrazing met Exmoor pony's.
Ecologische verbindings-zones, Groene AsAS, ecolint en waterentree	Kruiden- en faunarijk grasland, struweel, bosranden, poelen, natuurvriendelijke oevers	Ringslang, waterspitsmuis, watervleermuis	Maaien en afvoeren, periodiek terugzetten	Aanleg EVZ Groene AS in 2017 tussen oeverlanden Nieuwe Meer en Schinkelbos, langs de Ringvaart en de natuurzone rond het land van Bosse. Komende jaren monitoren ontwikkeling. In 2019 aanleg Waterentree, impuls natuurkwaliteit door aanleg poelen.
Watergangen en vijvers		Blankvoorn-brasemtype, Snoek-blankvoorntype	Jaarlijks maaien en afvoeren van waterplanten	Sinds 2012 verbetering doorzicht en ecologische kwaliteit door groei waterplanten. Gunstig voor gevarieerde visstand en insecten. Ten kosten van bevaarbaarheid waterlopen. Monitoring waterplanten en plan van aanpak overlast waterplanten.

BIJLAGE 4 Wet en regelgeving

Wetgeving
Landelijk heeft het Bos te maken met de wet Natuurbescherming. De wet Natuurbescherming beschermt de instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Het Amsterdamse Bos heeft ook te maken met de Boswet. Dat betekent onder meer dat er in veel gevallen geen melding- en herplantplicht is voor het kappen van bomen.

Luchthaven indelingsbesluit
Het Amsterdamse Bos valt binnen het beperkingengebied van Schiphol, vastgelegd in het Luchthaven indelingsbesluit (LIB). In dit gebied gelden hoogtebeperkingen, beperkingen ten aanzien van vogelaantrekkende bestemmingen en bebouwing in verband met de geluid- en externe veiligheid.

Eigendom
Het Amsterdamse Bos is eigendom van en in beheer bij de gemeente Amsterdam.
De gemeente Amsterdam draagt daarom de meeste kosten, ook al ligt het Bos grotendeels op het grondgebied van de gemeente Amstelveen. Amsterdam heeft privaatrechtelijke bevoegdheden, bijvoorbeeld voor het verlenen van huurcontracten en opstalrechten. Amstelveen is verantwoordelijk voor het verlenen van vergunningen, opstellen van verordeningen en (herziening van) bestemmingsplannen.

Bestemmingsplannen
Er zijn drie bestemmingsplannen op het Amsterdamse Bos van toepassing. Bestemmingsplan Amsterdamse Bos (Amstelveen, 2018), bestemmingsplan jachthavengebied inclusief noordkant Bosbaan (Amsterdam, 2016) en bestemmingsplan Schinkelpolder (Aalsmeer, 2015). Er is een terughoudend beleid met betrekking tot bebouwing van het Bos. Het bestemmingsplan Amstelveen beschermt het cultuurhistorisch ontwerp van het Bos, daarnaast geeft het kaders voor evenementen in het Bos.

Zorgplicht
Het Amsterdamse Bos werkt volgens de gedragscode Flora en Fauna van de gemeente Amsterdam. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

APV
De APV van Amsterdam behandelt het Amsterdamse Bos nauwelijks, aangezien het Bos grotendeels binnen de grenzen van de gemeente Amstelveen ligt. In de APV van Amstelveen zijn onder meer de regels over hondenuitlaatcentrales en aanlijn- en verbodsgebieden voor honden aangegeven. Het hoofd van het Amsterdamse Bos is namens B&W van de gemeente Amstelveen gemandateerd om vergunningen uit te geven aan bedrijven die beroepsmatig honden uitlaten in het Bos.

Bosbaanconvenant
Over de Bosbaanwegafsluitingen zijn afspraken met de roeibond (KNRB), vastgelegd in een convenant. Het maximum van vijf weekeinden exclusief de noodzakelijke afsluitingen van de volg weg voor incidentele grote meerdaagse

Commented [5.1,2,e]: Misschien is het goed om in deze bijlage ook schuld- en risico aansprakelijkheid en de hieruit voort vloeiende gevolgen voor het beheer (bijv. m.b.t. boomveiligheid en EPR) in op te nemen?

Commented [5.1,2,e]: Onderdeel van de wet Natuurbescherming.

evenementen, zoals een WK roeien.

Overeenkomsten recht van opstal, huur en erfpacht
Veel percelen en gebouwen zijn in erfpacht, in verhuur of recht van opstal uitgegeven. Hierin staan voorwaarden over bijvoorbeeld openingstijden en gebruik. De looptijden variëren van 5 jaar en langer dan 20 jaar. Een aantal overeenkomsten moeten op korte termijn worden herzien, waaronder de camping Amsterdamse Bos, openluchttheater en de kiosken.

Evenementenvergunningen
De gemeente Amstelveen verstrekt evenementenvergunningen. Daarnaast sluit het Bos gebruiksovereenkomsten af met evenementenorganisaties. Hierin staan onder meer voorwaarden voor financiën, schadeherstel, verkeersafwikkeling, afspraken over op- en afbouwtijd, de oplevering van het terrein en veiligheidsgaranties.

Kaderrichtlijn water Rijnland
Er zijn ingrijpende maatregelen nodig om de kwaliteit van het water te verbeteren. Om tegemoet te komen aan de wettelijke eisen die worden gesteld in de Kaderrichtlijn Water heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland een plan opgesteld een strategische samenwerkingsagenda opgesteld tussen de gemeente Amstelveen, Rijnland en de gemeente Amsterdam. Dit plan voorziet in een projectenoverzicht met gedeelde financiering. (baggeren, pfos vervuiling aanpak, aanpak dijklichamen en de aanleg van natuurvriendelijke oevers.)

Beleid Amsterdam
- Coalitieakkoord Amsterdam
- Evenementenbeleid
- Landschapsvisie: Uitgangspunten van de landschapsvisie zijn respect voor flora en fauna, cultuurhistorie en duurzaamheid. En er worden onderwerpen voor een samenhangend programma geformuleerd met acties gericht op recreatie, klimaat, ontwikkeling en financiering en de Amsterdamse voedselstrategie.
- Omgevingsvisie: Alle overheden werken aan een 'Omgevingsvisie' ; een lange termijn strategie voor de ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte binnen een gemeente. In Amsterdam is dit proces volop gaande en het Bosplan dient ook als input voor de omgevingsvisie
- Groenvisie: Ook hier is het startpunt dat de groei van de stad maar ook het klimaat vraagt om een nieuwe visie op het groen. Het Amsterdamse Bos vormt een belangrijk onderdeel van de groenvisie; het is het gebied om de spreiding van het bezoek en het vraagstuk van goed onderhoud en kwaliteit met een groeiend bezoek in de praktijk te gaan realiseren.
- ZWASH (Zuid West Amsterdam, Schiphol, Hoofddorp): de ontwikkelingen ten noorden van het Nieuwe Meer (kop van de "Bosscheg" zoals beschreven in de "Scheggenvisie", maar onderdeel van het project)

Beleid Amstelveen
- Coalitieakkoord Amstelveen
- Evenementenbeleid: Publiekrechtelijk; festivals, vergunning trajecten
- Bestemmingsplan: de bestemmingsplannen die van toepassing zijn in het Bos dienen in overeenstemming te zijn met de wezenlijke kenmerken (zie bij PNH). In het Bos gaat het dan in de eerste plaats om het bestemmingsplan van de gemeente *Amstelveen* met als

vastgelegde hoofdbestemming natuur en recreatie, met uitzondering van festivalterreinen en bebouwing.
- Toerismebeleid/ accommodatie-nota

Beleid Provincie
Ook De *Provincie Noord-Holland* heeft een belangrijke verantwoordelijkheid voor de natuur. In het recente program akkoord stelt de Provincie o.a. dat zij de biodiversiteit wil vergroten en een landschapsfonds wil instellen.
Het Bos is een natuurgebied en is onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland. overigens zonder het festivalterrein en de bebouwing. De specifieke natuurtypen binnen het Amsterdamse Bos zijn vastgelegd door de Provincie.

Bijlage 5 Huisregels op basis van artikel 461

- Honden

Er zijn aanlijn- verbods- en losloopgebieden voor honden. Waar ze aangelijnd moeten worden of verboden zijn, wordt dat met borden aangegeven. De keuze van de aanlijn- en verbodsgebieden wordt vooral gebaseerd op flora- en faunabescherming en het vermijden van conflicten met overige bezoekers.

Waar honden vrij mogen lopen, is het verplicht om je hond onder toezicht te houden en niet te laten struinen of jagen door de bospercelen. Uiteraard dient overlast voor andere bezoekers voorkomen te worden. Vooral fietsers, hardlopers en ruiters kunnen last hebben van loslopende honden.

Net als in de rest van de gemeente is het ook in het Amsterdamse Bos verplicht om hondenpoep meteen op te ruimen. Het aantal honden per bezoeker wordt gelimiteerd tot 3.

- Hondenuitlaatcentrales

In het Bos is een beperkt aantal vergunningen beschikbaar voor het bedrijfsmatig uitlaten van honden. Inmiddels zijn alle commerciële uitlaatcentrales die actief zijn in het Amsterdamse Bos gelegaliseerd. Het maximum is daarmee bereikt en er komen geen nieuwe uitlaatcentrales bij.

Met deze vergunning mag je met maximaal 8 honden tegelijk wandelen. Aan deze vergunning zijn verschillende voorwaarden verbonden waar de hondenuitlaatcentrale zich aan dient te houden. Bijvoorbeeld het dragen van herkenbare bedrijfskleding, contact tussen verschillende groepen honden moet voorkomen worden en de honden dienen onder toezicht te staan.

- Commercieel gebruik

Het op een commerciële manier gebruik maken van het Amsterdamse Bos is niet toegestaan, tenzij daarvoor schriftelijk toestemming is verleend door het Amsterdamse Bos. Voorbeelden van commercieel gebruik zijn commerciële sportieve activiteiten, hondenuitlaatcentrales, foto- en filmopnames en evenementen. Daarnaast is, afhankelijk van aard en omvang, een publiekrechtelijke vergunning nodig van de gemeente Amstelveen.

- Open vuur en barbecue

Open vuur maken in het Amsterdamse Bos is niet toegestaan in verband met de schade, overlast en brandgevaar die dit met zich meebrengt. Barbecueën in het Amsterdamse Bos is toegestaan, mits andere bezoekers er geen hinder van ondervinden en er geen schade ontstaat. Er zijn meerdere openbare barbecue plekken in het Bos.

- Motorvoertuigen, brom- en snorfietsen

Het Bos is, behalve op de doorgaande weg, een voetgangerszone waar fietsers zijn toegestaan en is verboden terrein voor al het gemotoriseerd verkeer. Alleen voor zeer speciale gelegenheden kan een toestemming worden aangevraagd. Waar brom- en snorfietsen mogen rijden wordt dit ter plaatse aangegeven.

- Planten of paddenstoelen plukken

Het is niet toegestaan planten of paddenstoelen te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Commented [5.1.2,e]: Het is goed om hieraan ook het 'in bezit hebben van' toe te voegen omdat heterdaad situaties in deze schaars zijn.

- Zwemmen

In de Grote Vijver is een officiële zwemlocatie. Op dit moment wordt een officiële zwemlocatie in de Nieuwe Meer onderzocht. Daarvoor wordt het water 2 jaar bemonsterd. Ongeorganiseerd zwemmen in de Bosbaan is niet toegestaan.

BIJLAGE 6 Duurzaamheidsdoelstellingen Amsterdamse Bos

Duurzaamheidsthema Amsterdamse Bos	Doelstelling
Energie	Verbeteren isolatie bestaande eigen gebouwen en verbeteren klimaatbeheersing.
	Nieuwbouw cultuureiland CO_2 neutraal en duurzaam materiaalgebruik
	Alleen (tijdelijke) verlichting Led
	Stimuleren ondernemers in Bos om gebouwen te isoleren; collectief inkopen zonnepanelen
	Stimuleren ondernemers om gebouwen co2-neutraal of milieuvriendelijker te verwarmen
	Vervangen cv installatie Botenloods/ kleedkamers voor energiezuinige installaties
	Evenementenorganisaties maken gebruik van groene stroom (vaste stroomaansluiting) of andere duurzame energiebronnen voor het produceren van het evenement
	Evenementenorganisaties maken gebruik van een energiebesparend plan
	Evenementenorganisaties maken gebruik van LED verlichting op en rondom het terrein
Circulaire economie	Gescheiden afvalbakken bij onszelf, ondernemers, evenementenorganisaties en verenigingen opnemen in verhuurvoorwaarden
	Hergebruik organisch afval in het Bos. Compostering
	Uitwisselen van grondstofstromen (mest, voedsel)
	Aanbod voedsel bij ondernemers en evenementenorganisaties
	Hergebruik hemelwater voor diverse doeleinden
	Toiletten zelfreinigend doorspoelen met hemelwater (incl. openbare toiletten).
	Hergebruik hout verhogen;
	Onder meer hout verwerken tot beschoeiingen.
	Stadslandbouw voor bijv. clubhuizen, cultuureiland en evenementen
	Oppervlaktewater gebruiken voor nieuwe aanplant (ipv drinkwater)
	Evenementenorganisaties maken gebruik van duurzame materialen en faciliteiten op het terrein. Denk aan: hardcups, spoeltoiletten, milieuvriendelijk toiletpapier
	Evenementenorganisaties nemen maatregelen om afval te verminderen en te scheiden
	Evenementenorganisaties zorgen dat decor materialen na afloop van het evenement niet worden weggegooid maar worden hergebruikt/gerecycled

Mobiliteit	Elektrische voertuigen/vervoeren in het Bos;
	Slimme logistiek –aan en afvoer van zaken (ook met betrekking tot evenementen)
	Extra aandacht voor mobiliteit voor bezoekers Bos (terugdringen/ontmoedigen autogebruik/ invoeren betaald parkeren)
	Elektrische laadpalen op alle parkeerplaatsen
	Elektrische ponten Nieuwe Meer en Ringvaart
	Autobewegingen in het Bos beperken.
	Auto ontheffingen worden beperkt
Klimaatbestendigheid	Rainproof Bos, nieuwe drainage op (speel)weiden, verbeteren goten/kolken, vervangen door wadi's
Bewustwording in het Bos	Zorgen dat bezoekers, ondernemers en (Sport)verenigingen zich bewust zijn van de duurzaamheidsopgave en hun eigen gedragskeuzes daarbinnen;
	Evenementenorganisaties betrekken personen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij het evenement
	Evenementenorganisaties en ondernemers zorgen dat bezoekers de keuze hebben om verantwoorde en gezonde catering te nuttigen
	Waterhappers vernieuwen/ stimuleren waterdrinken
Ecologie en Biodiversiteit	
	Vergroten biodiversiteit onder meer aanleg ecologische verbindingszones,

Commented [5.1,2,e]: Aanplant van klimaat bestendige soorten en herkomsten.

Commented [5.1,2,e]: Optimalisatie beheersturing door structurele monitoring. Dynamisch peilbeheer voor moerasvogels, cyclisch plaggen, optimalisatie ecologisch maaibeheer, omvorming bosranden, aanleg poelen en natuurvriendelijke oevers, verbinden van belangrijke kerngebieden van kwetsbare soorten.